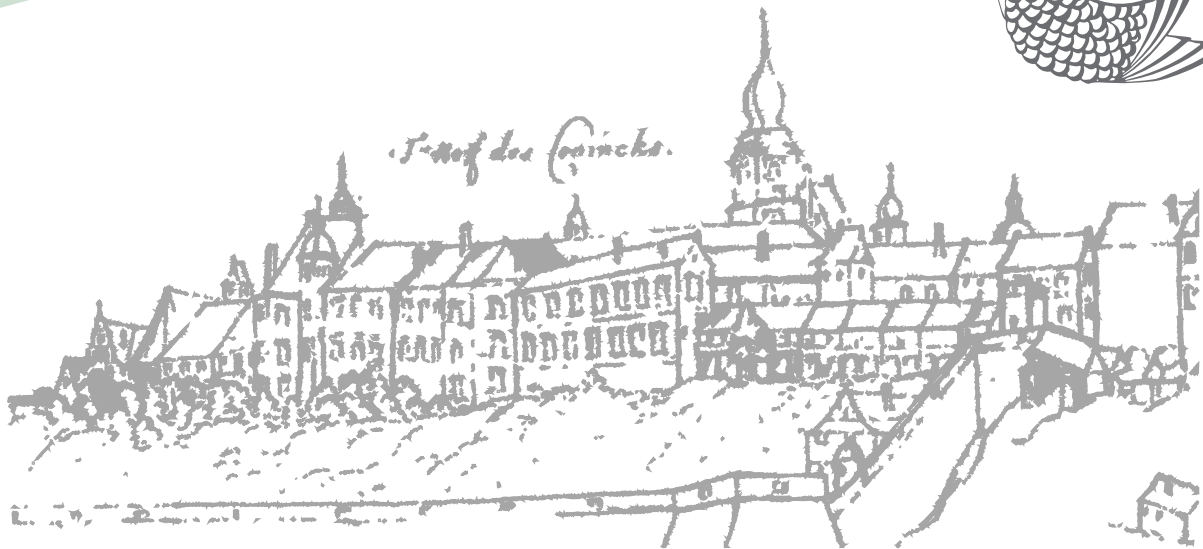
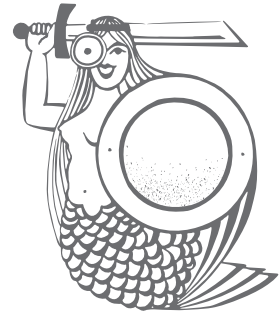

ISSN 1643-0050

magazyn

OTORINO-
LARYNGOLOGICZNY
WYDANIE SPECJALNE

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA
„POSTĘPY W RYNOLOGII”
WARSZAWA, 12–14 CZERWCA 2003

INTERNATIONAL CONFERENCE
”PROGRESS IN RHINOLOGY”
WARSAW, POLAND, JUNE 12–14, 2003

PROGRAM
PROGRAMME

**MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA
„POSTĘPY W RYNOLOGII”
WARSZAWA, 12–14 CZERWCA 2003**

**INTERNATIONAL CONFERENCE
”PROGRESS IN RHINOLOGY”
WARSAW, POLAND, JUNE 12–14, 2003**

POD PATRONATEM

UNDER THE AUSPICES OF

THE EUROPEAN RHINOLOGIC SOCIETY

THE EUROPEAN ACADEMY OF FACIAL PLASTIC SURGERY

Sheraton Warsaw
HOTEL & TOWERS

ORGANIZATORZY

KLINIKA OTOLARYNGOLOGII AKADEMII MEDYCZNEJ W WARSZAWIE

RYNOLOGIA POLSKA
STOWARZYSZENIE

STOWARZYSZENIE WSPIERANIA LARYNGOLOGII NA BANACHA

przy współpracy

ABBOTT LABORATORIES POLAND

GLAXOSMITHKLINE

SERVIER POLSKA

TEMATYKA KONFERENCJI

- CHIRURGIA NOSA ZEWNĘTRZNEGO
- CHIRURGIA ENDOSKOPOWA ZATOK PRZYNOSOWYCH
- CHOROBY ALERGICZNE I INFEKCYJNE
- CHOROBY ZIARNINUJĄCE NOSA I ZATOK PRZYNOSOWYCH
- GUZY MASYWU SZCZĘKOWO-SITOWEGO
- TEMATY WOLNE

SESJE PLENARNE BĘDĄ PROWADZONE W JĘZYKU POLSKIM I ANGIELSKIM – TŁUMACZENIE SYMULTANICZNE

SYMPOZJA, WYKŁADY I SESJE „TEMATY WOLNE” BĘDĄ PROWADZONE W JĘZYKU POLSKIM
LUB ANGIELSKIM – BEZ TŁUMACZENIA

ADRES DO KORESPONDENCJI: KLINIKA OTOLARYNGOLOGII AM W WARSZAWIE

02-097 Warszawa, ul. Banacha 1A

fax: (+48-22) 658 03 13

MIEJSCE OBRAD

ORGANIZING COMMITTEE

DEPARTMENT OF OTORHINOLARYNGOLOGY MEDICAL UNIVERSITY OF WARSAW

POLISH RHINOLOGY
SOCIETY

BANACHA ENT SUPPORT
ASSOCIATION

in cooperation with

ABBOTT LABORATORIES POLAND

GLAXOSMITHKLINE

SERVIER POLSKA

TOPICS

- MODERN TECHNIQUES IN RHINOPLASTY
- ENDOSCOPIC SINUS SURGERY
- ALLERGY AND INFECTIONS
- GRANULOMATOUS DISEASES
- TUMORS
- FREE PAPERS

OFFICIAL LANGUAGES OF THE CONFERENCE

- PLENARY SESSIONS – POLISH AND ENGLISH WITH SIMULTANEOUS TRANSLATION
- SYMPOSIA, SEMINARS AND FREE PAPERS SESSIONS – POLISH OR ENGLISH WITHOUT TRANSLATION

ADDRESS FOR CORRESPONDENCE: MAZURKAS TRAVEL Conference Bureau Att.: Rhinology 2003
23/25 Długa Str. 00-238 Warsaw, Poland
tel. (+48-22) 635 49 46, 831 91 74 fax: (+48-22) 831 91 77
e-mail: rhinology2003@mazurkas.com.pl

VENUE

GOŚCIE HONOROWI / GUESTS OF HONOUR

VALERIE J. LUND, M.S., FRCS, FRCSEd

Professor in Rhinology
Honorary Consultant ENT Surgeon
Institute of Laryngology and Otology
London, UK

EUGENE B. KERN, M.D., M.S.

Mayo Medical School
Endicott Professor of Medicine
Professor in Rhinology and Facial Plastic Surgery
Rochester, MN, USA

HEINZ STAMMBERGER, M.D., Hon. FRCSEd

Professor and Chair
Department of General ENT, Head and Neck Surgery
University Hospital
Graz, Austria

M. EUGENE TARDY JR., M.D., FACS

Professor of Clinical Otolaryngology
Division of Facial Plastic and Reconstructive Surgery
University of Illinois School of Medicine
Chicago, Illinois, USA

WYKŁADOWCY / FACULTY MEMBERS

- dr BERNARD ARNOUX (France)
- dr TIMOTHY BEALE (UK)
- prof. EWA BERNATOWSKA (Poland)
- prof. PAOLO CASTELNUOVO (Italy)
- prof. PETER A. R. CLEMENT (Belgium)
- prof. IVICA KLAPAN (Croatia)
- prof. LESLIE MICHAELS (UK)
- prof. ANTONI KRZESKI (Poland)
- dr MERON LEVITATS (USA)
- prof. THOMAS J. McDONALD (USA)
- dr KERRY D. OLSEN (USA)
- prof. EWA OSUCH-WÓJCIKIEWICZ (Poland)
- dr JOHN F. PALLANCH (USA)
- prof. PIETRO PALMA (Italy)
- prof. RUBY PAWANKAR (Japan)
- prof. GERHARD RETTINGER (Germany)
- dr GLENIS SCADDING (UK)
- prof. EBERHARD STENNERT (Germany)
- prof. ANDRZEJ SZCZEKLIK (Poland)
- prof. EDWARD ZAWISZA (Poland)

KOMITET NAUKOWY / SCIENTIFIC COMMITTEE

PRZEWODNICZĄCY / PRESIDENT

prof. dr hab. med. GRZEGORZ JANCZEWSKI

WICEPRZEWODNICZĄCY / VICE – PRESIDENT

prof. dr hab. med. ANTONI KRZESKI

SEKRETARZ / SECRETARY

dr hab. med. EWA OSUCH-WÓJCIKIEWICZ

dr IWONA JAKUBCZYK

CZŁONKOWIE / MEMBERS

prof. dr hab. med. STANISŁAW BETLEJEWSKI

prof. dr hab. med. MIECZYŚLAW CHMIELIK

prof. dr hab. med. WIESŁAW GOŁĄBEK

prof. dr hab. med. JACEK SKŁADZIŃ

prof. dr hab. med. EDWARD ZAWISZA

dr hab. med. WOJCIECH MIKULEWICZ

dr hab. med. KAZIMIERZ NIEMCZYK

dr hab. med. BOLESŁAW SAMOLIŃSKI

dr med. JAROSŁAW BALCERZAK

dr med. PAWEŁ DOBRZYŃSKI

KOMITET ORGANIZACYJNY / ORGANIZING COMMITTEE

PRZEWODNICZĄCY / PRESIDENT

prof. dr hab. med. ANTONI KRZESKI

WICEPRZEWODNICZĄCY / VICE – PRESIDENT

prof. dr hab. med. GRZEGORZ JANCZEWSKI

SEKRETARIAT / SECRETARIAT

dr med. IRENA KRZESKA-MALINOWSKA

ZESPÓŁ LEKARZY KATEDRY I KLINIKI OTOLARYNGOLOGII

AKADEMII MEDYCZNEJ W WARSZAWIE

STAFF MEMBERS OF OTORHINOLARYNGOLOGY DEPARTMENT

MEDICAL UNIVERSITY OF WARSAW, POLAND

Informacje ogólne

Recepcja

Recepcja Konferencji znajduje się na parterze i będzie czynna:

- 11.06 – środa: godz. 16.00–19.00
- 12.06 – czwartek: godz. 7.00–19.00
- 13.06 – piątek: godz. 7.00–19.00
- 14.06 – sobota: godz. 7.00–19.00

Uczestnicy proszeni są o odebranie teczek z materiałami Konferencji.

W CZASIE OBRAD OBOWIĄZUJE NOSZENIE IDENTYFIKATORÓW!

Sesje plenarne będą się odbywać w Sali Balowej na parterze.

Sympozja, Wykłady i sesje „Tematy wolne” będą się odbywać w Sali London na pierwszym piętrze.

Pokój Przygotowawczy Slajdów znajduje się w Sali Lisbon na parterze.

Salony Wystawowe Sponsorów znajdują się na parterze i na pierwszym piętrze.

Szatnia znajduje się na parterze.

Kawa i herbata będą serwowane podczas przerw w Salonach Wystawowych Sponsorów.

Bufet będzie serwowany w Salonach Wystawowych Sponsorów.

Sesje plenarne, sympozja, wykłady i sesje „Tematy wolne”

Wykładowcy i prelegenci są proszeni o dostarczenie slajdów lub płyt CD przynajmniej 60 minut przed rozpoczęciem swoich sesji do Pokoju Przygotowawczego Slajdów (Sala Lisbon).

Dostępne będą standardowe rzutniki slajdów oraz komputery.

Sesje „Tematy wolne”

Czas wystąpienia wynosi maksimum 10 minut. Prelegenci są proszeni o przestrzeganie czasu prezentacji.

Dyplom Uczestnictwa będzie można odebrać w Recepcji Konferencji w piątek 13.06 i w sobotę 14.06.

Program Towarzyszący dla uczestników będzie dostępny u przedstawiciela Mazurkas Travel w Recepcji.

Organizatorzy zastrzegają sobie **prawo do zmiany programu Konferencji** w przypadku niezależnych i nieprzewidzianych okoliczności. Za ewentualne zmiany programu organizatorzy z góry przepraszają.

General Information

Registration Desk

The Registration Desk is located on the ground floor.

It will be open on:	Wednesday	11.06.	16.00–19.00
	Thursday	12.06.	7.00–19.00
	Friday	13.06.	7.00–19.00
	Saturday	14.06.	7.00–19.00

All participants are asked to collect their Conference kit.

ALL PARTICIPANTS ARE KINDLY REQUESTED TO WEAR THEIR NAME BADGES WHEN ATTENDING ANY SESSION OR MEETING!

Plenary Sessions will be held in the Grand Ballroom on the ground floor.

Symposia, Seminars and Free Papers Sessions will be held in the London Room on the first floor.

Slide Preview Room is located in the Lisbon Room on the ground floor.

Sponsors' Exhibition Area is situated on the ground and first floors.

Cloakroom facilities are available on the ground floor of the hotel.

Coffee and tea will be served during breaks in the Sponsors' Exhibition Area.

Lunch will be served in the Sponsors' Exhibition Area.

Plenary Sessions, Symposia, Seminars and Free Papers Sessions

Speakers and lecturers are asked to hand in their slides or CD at least 60 minutes before the beginning of their sessions in the **Slide Preview Room** (Lisbon Room). Both standard slide projectors and computer projectors with laptops will be available.

Free Papers Sessions

The time for oral communication is 10 minutes. Authors are kindly asked to keep strictly to the time limit.

Certificate of attendance will be at disposal at the Registration Desk on Friday 13.06 and Saturday 14.06.

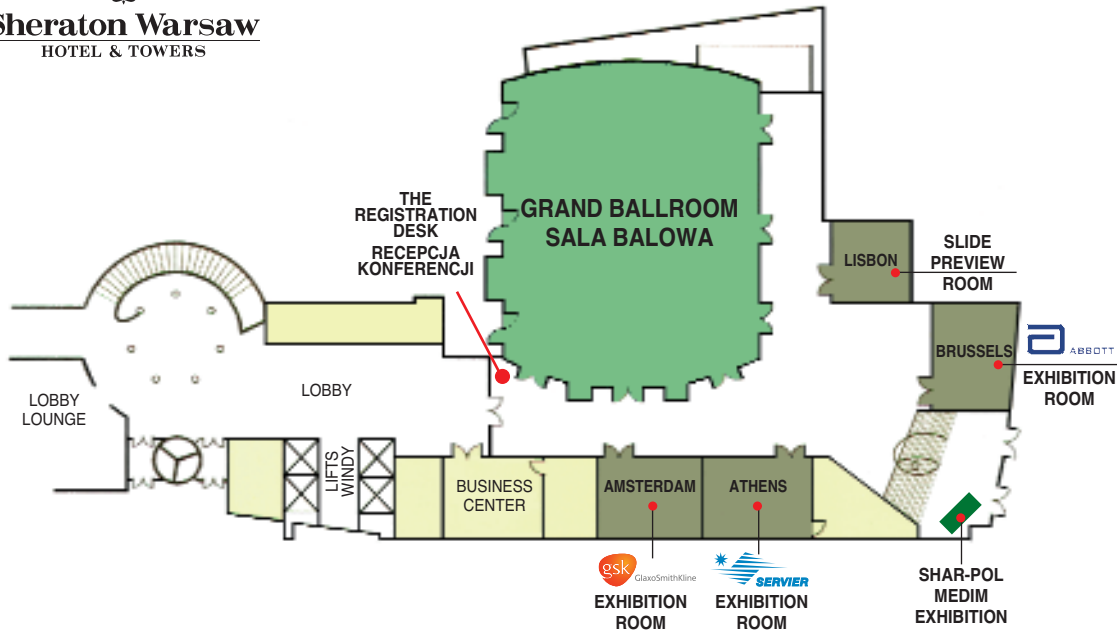
Social programme for accompanying persons will be available in Mazurkas Travel Agent at the Registration Desk.

Organizers cannot assume liability for **changes of the programme** due to external and unforeseen circumstances.

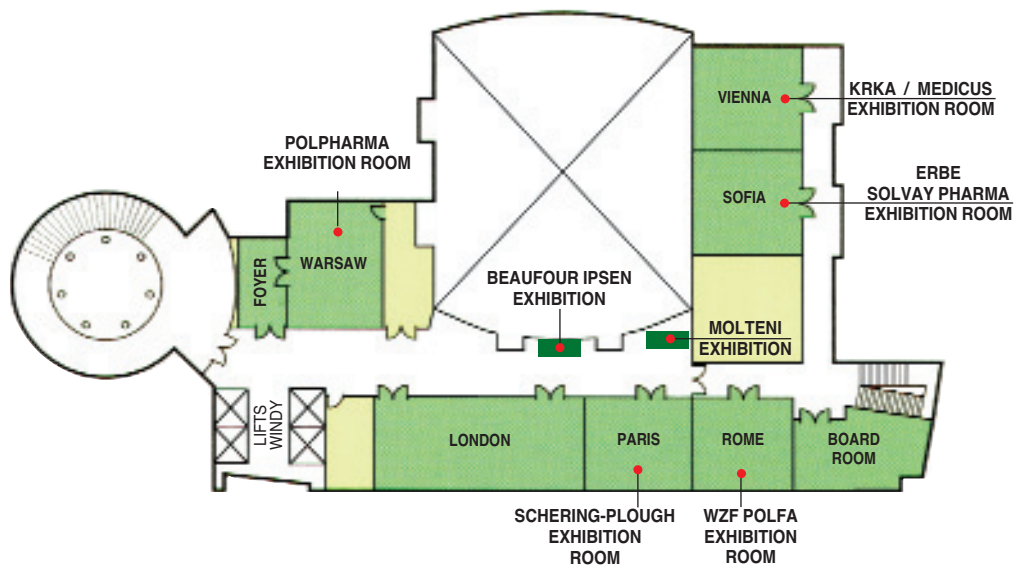

Sheraton Warsaw
 HOTEL & TOWERS

GROUND FLOOR / PARTER

FIRST FLOOR / PIERWSZE PIĘTRO

PROGRAM NAUKOWY – Czwartek, 12.06.2003

SESJE PLENARNE

Sala Balowa

8.00 – 9.00	OTWARCIE
9.00–10.30	SESJA I. Chirurgia nosa – Część I
10.30–11.00	Przerwa
11.00–13.00	SESJA II. Chirurgia nosa – Część II
13.00–14.30	Przerwa (bufet)
14.30–16.30	SESJA III. Aspekty immunologiczne w chorobach nosa i zatok przynosowych
16.30–17.00	Przerwa
17.00–19.00	SESJA IV. Guzy nosa i zatok przynosowych

SYMPOZJA I WYKŁADY

Sala London

9.00–10.30	Diagnostyka i terapia ostrych i przewlekłych nieżyt nosa
10.30–11.00	Przerwa
11.00–13.00	Obiektywne metody badania czynności nosa
13.00–14.30	Przerwa (bufet)
14.30–16.30	Rzadkie guzy nosa i zatok przynosowych
16.30–17.00	Przerwa
17.00–17.30	Przewlekły niealergiczny nieżyt nosa
17.35–18.00	Anatomia i fizjologia nosa u chorego z rozszczepem wargi i podniebienia (aspekt chirurgiczny)
18.00–18.30	Obraz kliniczny układowych zapaleń naczyń w obrębie górnych dróg oddechowych
18.30–19.00	Zapalenie tkanki kostnej w przebiegu przewlekłego zapalenia zatok przynosowych

SCIENTIFIC PROGRAMME – Thursday, 12.06.2003

PLENARY SESSIONS

Grand Ballroom

8.00 – 9.00	WELCOME CEREMONY
9.00–10.30	SESSION I. Septorhinoplasty – Part I
10.30–11.00	Coffee break
11.00–13.00	SESSION II. Septorhinoplasty – Part II
13.00–14.30	Lunch
14.30–16.30	SESSION III. Immunological aspects of rhinosinusitis
16.30–17.00	Coffee break
17.00–19.00	SESSION IV. Practical approach to the tumors of the nose and paranasal sinuses

SYMPOSIUMS AND SEMINARS

London Room

9.00–10.30	Diagnosis and treatment of acute and chronic rhinitis
10.30–11.00	Coffee break
11.00–13.00	Objective testing of the nasal airway
13.00–14.30	Lunch
14.30–16.30	Unique tumors of the nose and paranasal sinuses
16.30–17.00	Coffee break
17.00–17.30	Aetiology and treatment of chronic nonallergic rhinitis
17.30–18.00	Cleft nose – a diversity of problems
18.00–18.30	Diseases of upper respiratory tract and paranasal sinuses caused by original systemic vasculitis inflammation
18.30–19.00	Osteitis of the ethmoid as an integral part of chronic rhinosinusitis

PROGRAM NAUKOWY

Czwartek, 12.06.2003

SESJE PLENARNE

(Sala Balowa)

8.00 – 9.00	OTWARCIE
9.00–10.30	SESJA I. Chirurgia nosa – Część I Przewodniczący: G. Janczewski Moderator: M. E. Tardy M. E. Tardy Anatomia na potrzeby chirurgii nosa G. Rettinger Zasady septorynoplastyki
10.30–11.00	Przerwa
11.00–13.00	SESJA II. Chirurgia nosa – Część II Przewodniczący: M. Chmielik Moderator: G. Rettinger P. Palma Leczenie zniekształceń grzbietu nosa: garb garbowi nierówny G. Rettinger Nos siodełkowaty M. E. Tardy Uniwersalny autogenny przeszczep chrząstki w chirurgii nosa G. Rettinger Postępowanie z perforacją przegrody nosa
13.00–14.30	Przerwa (bufet)
14.30–16.30	SESJA III. Aspekty immunologiczne w chorobach nosa i zatok przynosowych Przewodniczący: W. Mikulewicz Moderator: E. Bernatowska M. Levitats Antybiotykoterapia zapalenia zatok przynosowych wobec wzrastającej oporności patogenów E. Bernatowska Zaburzenia odporności u chorych z przewlekłym zapaleniem zatok przynosowych – diagnostyka i leczenie E. Zawisza Polekowy nieżyt nosa
16.30–17.00	Przerwa
17.00–19.00	SESJA IV. Guzy nosa i zatok przynosowych Przewodniczący: E. Osuch-Wójcikiewicz Moderator: K. D. Olsen K. D. Olsen Postępowanie w schorzeniach nowotworowych nosa i zatok przynosowych V. J. Lund Dostęp twarzowo-czaszkowy do guzów nosa i zatok przynosowych H. Stammberger Zastosowanie chirurgii endoskopowej w leczeniu nowotworów złośliwych nosa i zatok przynosowych E. Osuch-Wójcikiewicz Maxillektomia – wskazania do egzenteracji oczodołu

SCIENTIFIC PROGRAMME

Thursday, 12.06.2003

PLENARY SESSIONS

(Grand Ballroom)

- 8.00–9.00 WELCOME CEREMONY
- 9.00–10.30 **SESSION I. Septorhinoplasty – Part I**
Chairman: G. Janczewski **Moderator: M. E. Tardy**
M. E. Tardy Practical surgical anatomy in rhinoplasty
G. Rettinger Concepts in septorhinoplasty
- 10.30–11.00 Coffee break
- 11.00–13.00 **SESSION II. Septorhinoplasty – Part II**
Chairman: M. Chmielik **Moderator: G. Rettinger**
P. Palma Dorsum management: not all the humps are the same
G. Rettinger The saddle nose deformity
M. E. Tardy The versatile cartilage autograft in rhinoplasty
G. Rettinger Treatment of septal perforations
- 13.00–14.30 Lunch
- 14.30–16.30 **SESSION III. Immunological aspects of rhinosinusitis**
Chairman: W. Mikulewicz **Moderator: E. Bernatowska**
M. Levitats Antibiotic management of rhinosinusitis in an era of increasing antimicrobial resistance
E. Bernatowska Immunological diagnosis and therapy in CRS-patients
E. Zawisza Rhinitis medicamentosa
- 16.30–17.00 Coffee break
- 17.00–19.00 **SESSION IV. Practical approach to the tumors of the nose and paranasal sinuses**
Chairman: E. Osuch-Wójcikiewicz **Moderator: K. D. Olsen**
K. D. Olsen Evaluation of patients with tumors of the nose and paranasal sinuses
V. J. Lund The craniofacial approach to nasal and sinus tumors
H. Stammberger The role of endoscopic treatment of nasal and sinus malignancies
E. Osuch-Wójcikiewicz Maxillectomy and indications for orbital exenteration

PROGRAM NAUKOWY

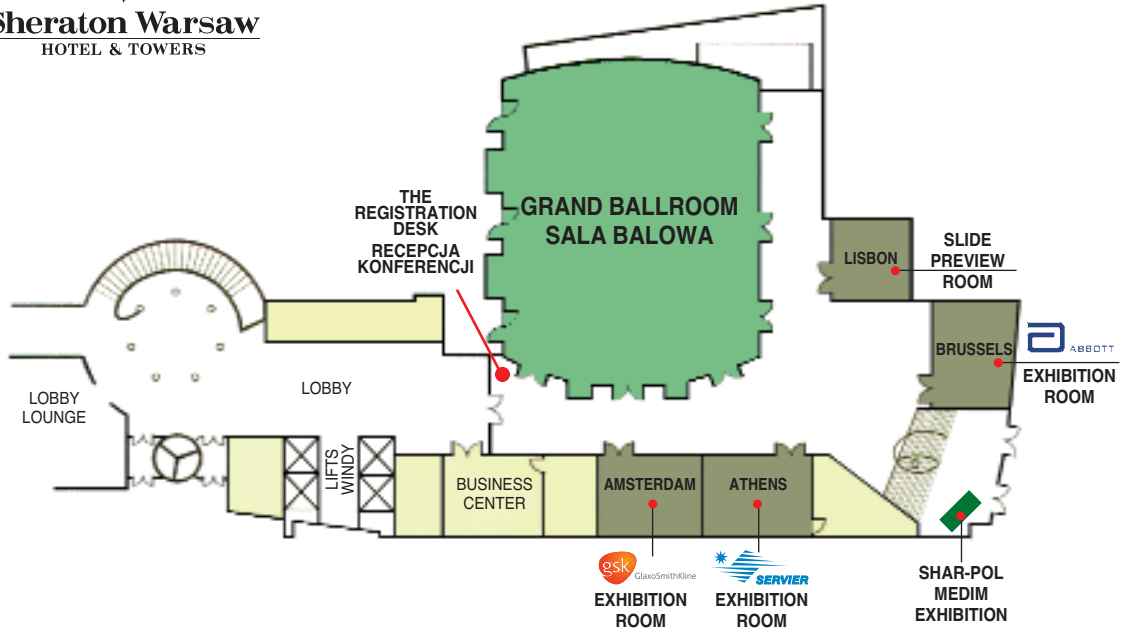
Czwartek, 12.06.2003

SYMPOZJA I WYKŁADY

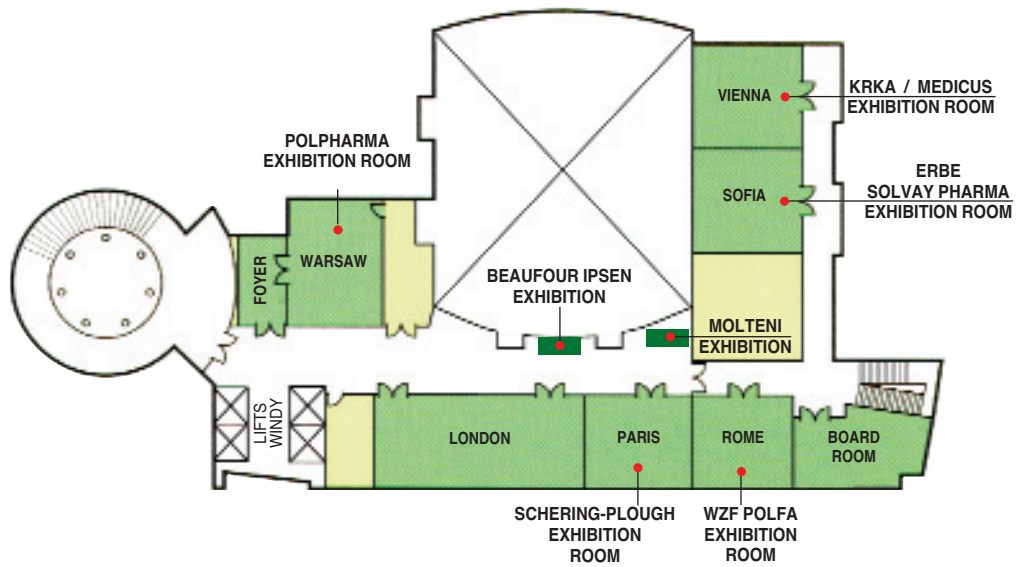
(Sala London)

- 9.00–10.30 **SYMPOZJUM**
Diagnostyka i terapia ostrych i przewlekłych nieżytów nosa
Przewodniczący: P. Chęciński Moderator: E. Zawisza
E. Zawisza Wprowadzenie
M. Modrzyński Diagnostyka i terapia ostrych i przewlekłych (alergicznym) nieżytów
górnym dróg oddechowych
D. Bartoszek Naczynioruchowy nieżyt nosa
W. Krygowski Terapia receptorowa atopowych i nieatopowych zapaleń błony śluzowej nosa
- 10.30–11.00 Przerwa
- 11.00–13.00 **SYMPOZJUM**
Obiektywne metody badania czynności nosa
Przewodniczący: J. Balcerzak Moderator: J. F. Pallanch
E. B. Kern Rynomanometria – wprowadzenie, przeprowadzenie pomiarów,
zastosowanie kliniczne w chirurgii nosa
J. F. Pallanch Rynometria akustyczna i inne metody obiektywnej oceny drożności nosa
Obiektywne badania drożności nosa – zastosowanie kliniczne
- 13.00–14.30 Przerwa (bufet)
- 14.30–16.30 **SYMPOZJUM**
Rzadkie guzy nosa i zatok przynosowych
Przewodniczący: K. Niemczyk Moderator: K. D. Olsen
K. D. Olsen Rzadkie guzy złośliwe nosa i zatok przynosowych
E. Osuch-Wójcikiewicz, O. Korolkowa
Nietypowy przebieg złośliwych guzów szczęki
K. D. Olsen Naczyniakowłóknaki – przebieg kliniczny i leczenie
K. Niemczyk Leczenie operacyjne raka nosogardła
- 16.30–17.00 Przerwa
- 17.00–17.30 **WYKŁAD**
Przewlekły niealergiczny nieżyt nosa
Wykładowca: W. Mikulewicz
- 17.30–18.00 **WYKŁAD**
Anatomia i fizjologia nosa u chorego z rozszczepem wargi i podniebienia (aspekt chirurgiczny)
Wykładowca: M. Hortis-Dzierzbicka
- 18.00–18.30 **WYKŁAD**
Obraz kliniczny układowych zapaleń naczyń w obrębie górnych dróg oddechowych
Wykładowca: P. Dobrzyński
- 18.30–19.00 **WYKŁAD**
Zapalenie tkanki kostnej w przebiegu przewlekłego zapalenia zatok przynosowych
Wykładowca: A. Tuszyńska

GROUND FLOOR / PARTER

FIRST FLOOR / PIERWSZE PIĘTRO

PROGRAM NAUKOWY – Piątek, 13.06.2003

SESJE PLENARNE
Sala Balowa

7.00 – 7.50	SESJA ŚNIADANIOWA
8.00–10.30	SESJA V. Chirurgia endoskopowa zatok przynosowych (ESS) – Część I
10.30–11.00	Przerwa
11.00–13.00	SESJA VI. Chirurgia nosa – Część III
13.00–14.30	Przerwa (bufet)
14.30–16.30	SESJA VII. Chirurgia endoskopowa zatok przynosowych (ESS) – Część II
16.30–17.00	Przerwa
17.00–19.00	SESJA VIII. Patologia zatoki czołowej

SYMPOZJUM
SESJE „TEMATY WOLNE”
Sala London

8.30–10.30	SESJA A „Tematy wolne”
10.30–11.00	Przerwa
11.00–13.00	Współczesna diagnostyka i leczenie Obturacyjnego Bezdechu Podczas Snu
13.00–14.30	Przerwa (bufet)
14.30–16.30	SESJA B „Tematy wolne”
16.30–17.00	Przerwa
17.00–19.00	SESJA C „Tematy wolne”

SCIENTIFIC PROGRAMME – Friday, 13.06.2003

PLENARY SESSIONS
Grand Ballroom

7.00 – 7.50	BREAKFAST SESSION
8.00–10.30	SESSION V. Endoscopic sinus surgery (ESS) – Part I
10.30–11.00	Coffee break
11.00–13.00	SESSION VI. Septorhinoplasty – Part III
13.00–14.30	Lunch
14.30–16.30	SESSION VII. Endoscopic sinus surgery (ESS) – Part II
16.30–17.00	Coffee break
17.00–19.00	SESSION VIII. Frontal sinus pathology

SYMPOSIUM
FREE PAPERS SESSIONS
London Room

8.30–10.30	SESSION A Free Papers
10.30–11.00	Coffee break
11.00–13.00	Current diagnostic and therapeutic methods for Obstructive Sleep Apnea Syndrome
13.00–14.30	Lunch
14.30–16.30	SESSION B Free Papers
16.30–17.00	Coffee break
17.00–19.00	SESSION C Free Papers

PROGRAM NAUKOWY

Piątek, 13.06.2003

SESJE PLENARNE

(Sala Balowa)

- 7.00 – 7.50 **SESJA ŚNIADANIOWA**
Przewodniczący: J. Balcerzak Moderator: E. B. Kern
H. Stammberger Rola grzybów w patogenezie przewlekłego zapalenia zatok przynosowych
E. B. Kern Przewlekłe zapalenie zatok przynosowych: nowa teoria. Czy istnieje zakażenie grzybicze?
- 8.00–10.30 **SESJA V. Chirurgia endoskopowa zatok przynosowych (ESS) – Część I**
Przewodniczący: A. Krzeski Moderator: H. Stammberger
H. Stammberger ESS – stan obecny
V. J. Lund ESS – możliwości stosowania w chirurgii oczodołu
P. Casteluovo Endoskopowe leczenie nowotworów nosa i zatok przynosowych
J. F. Pallanch Obrazowanie przed- i śródoperacyjne z zastosowaniem tomografii komputerowej
A. Krzeski Radykalne leczenie zachowawcze przewlekłego zapalenia zatok przynosowych
- 10.30–11.00 Przerwa
- 11.00–13.00 **SESJA VI. Chirurgia nosa – Część III**
Przewodniczący: P. Stręk Moderator: E. B. Kern
P. Palma Chrzęstna część nosa – jej funkcje i znaczenie estetyczne
M. E. Tardy Kanony chirurgiczne w rynoplastykach
G. Rettinger Chirurgia przedsionka nosa
E. B. Kern Chirurgia zastawki nosa
- 13.00–14.30 Przerwa (bufet)
- 14.30–16.30 **SESJA VII. Chirurgia endoskopowa zatok przynosowych (ESS) – Część II**
Przewodniczący: W. Golusiński Moderator: H. Stammberger
H. Stammberger Rozszerzone możliwości ESS: przednia część podstawy czaszki, środkowy dół czaszki, nawigacja śródoperacyjna
J. F. Pallanch Nowoczesne instrumentarium w ESS
I. Klapan Tele-3D-CAS w otorynolaryngologii – nowe doświadczenia w chirurgii głowy i szyi
P. Casteluovo Postępowanie w przypadkach wycieku płynu mózgowo-rdzeniowego z jamy nosa
- 16.30–17.00 Przerwa
- 17.00–19.00 **SESJA VIII. Patologia zatoki czołowej**
Przewodniczący: D. Jurkiewicz Moderator: E. Stennert
E. Stennert Praktyczne podejście do schorzeń zatoki czołowej
P. A. R. Clement Trudności z zachyłkiem czołowym
H. Stammberger Zatoka czołowa – Kochaj albo rzuć

SCIENTIFIC PROGRAMME

Friday, 13.06.2003

PLENARY SESSIONS

(Grand Ballroom)

- 7.00 – 7.50 **BREAKFAST SESSION**
Chairman: J. Balcerzak Moderator: E. B. Kern
H. Stammberger The role of fungi in pathogenesis of chronic rhinosinusitis
E. B. Kern Chronic rhinosinusitis: A new theory. Are fungi involved?
- 8.00–10.30 **SESSION V. Endoscopic sinus surgery (ESS) – Part I**
Chairman: A. Krzeski Moderator: H. Stammberger
H. Stammberger Endoscopic sinus surgery: state-of-the art
V. J. Lund Extended possibilities in the orbit
P. Castelnuovo Endoscopic treatment of the sinonasal neoplasms
J. F. Pallanch Clinical and operative CT-imaging
A. Krzeski Maximal medical management of CRS
- 10.30–11.00 Coffee break
- 11.00–13.00 **SESSION VI. Septorhinoplasty – Part III**
Chairman: P. Stręk Moderator: E. B. Kern
P. Palma The lower third of the nose: functional role and aesthetic impact
M. E. Tardy Surgical canons in rhinoplasty
G. Rettinger Surgery of the nasal vestibule
E. B. Kern Surgery of the valve
- 13.00–14.30 Lunch
- 14.30–16.30 **SESSION VII. Endoscopic sinus surgery (ESS) – Part II**
Chairman: W. Golusiński Moderator: H. Stammberger
H. Stammberger Extended possibilities of ESS: anterior skull basis, middle cranial fossa, navigational surgery
J. F. Pallanch Powered instrumentation in endoscopic sinus surgery
I. Klapan Tele-3D-CAS in otorhinolaryngology – new experience in the development of the head and neck surgery
P. Castelnuovo Management of CSF leak
- 16.30–17.00 Coffee break
- 17.00–19.00 **SESSION VIII. Frontal sinus pathology**
Chairman: D. Jurkiewicz Moderator: E. Stennert
E. Stennert Practical approach to the frontal sinus disease
P. A. R. Clement The difficult frontal recess
H. Stammberger Love me or leave me: the frontal sinus

PROGRAM NAUKOWY

Piątek, 13.06.2003

SYMPOZJUM I SESJE „TAMATY WOLNE”

(Sala London)

8.30–10.30 SESJA A „Tematy wolne”

Przewodniczący: A. Bruzgielewicz

- A1 – W. Gołąbek, T. Trojanowski, A. Klos, H. Siwiec, P. Trojanowski (Polska)
– **Craniofacial surgery for paranasal sinus malignancies**
- A2 – A. Murlewska, M. Gryczyński, M. Durko (Polska)
– **Angiofibroma of the nasal cavity and anterior ethmoid cells in women – problems in differential diagnosis**
- A3 – N. P. Górski, A. Krzeski, I. Jakubczyk (Polska)
– **Psammomatoid ossifying fibroma of the ethmoid**
- A4 – J. Nyckowska, E. Osuch-Wójcikiewicz, O. Korolkowa, A. Bruzgielewicz, P. Chęciński (Polska)
– **Inverted papilloma of the nose and paranasal sinuses**
- A5 – G. Matyja, C. Tarnowska (Polska)
– **A case of unilateral visual loss in the course of pyocoele of the posterior ethmoid cell**
- A6 – J. Balcerzak, A. Krzeski, E. Witkowska (Polska)
– **Frontal sinus mucocoele**
- A7 – W. Golusiński, A. Bręborowicz, D. Mielcarek-Kuchta, M. Leszczyńska, J. Karczmarek (Polska)
– **FESS in primary ciliary dyskinesia (PCD)**
- A8 – G. P. Zaharova, V. P. Sitnikov, G. S. Maltseva (Rosja)
– **Features of functional structures of upper respiratory tract mucous membrane in patients with chronic rhinosinusitis**
- A9 – K. Mazhak, V. Borys, B. Borysenko, I. Shpytak, R. Hrytsko (Ukraina)
– **Genetic factors in the development of allergic disease**
- A10 – H. Szyszka, A. Tarasiuk (Ukraina)
– **Mikroekologiczne zmiany błony śluzowej nosa u dzieci z regionu wydobycia siarki**
- A11 – A. Tarasiuk, H. Szyszka (Ukraina)
– **Charakterystyka mikrocenozy nosa**

10.30–11.00 Przerwa

11.00–13.00 SYMPOZJUM

Współczesna diagnostyka i leczenie Obturacyjnego Bezdechu Podczas Snu

Przewodniczący: J. Balcerzak

Moderator: R. Chazan

R. Chazan	Obturacyjny bezdech podczas snu – podstawy rozpoznawania
T. Przybyłowski	Nieinwazyjne leczenie obturacyjnego bezdechu podczas snu
D. Gryczyńska	Obturacyjny bezdech podczas snu u niemowląt i dzieci
J. Balcerzak	Chirurgiczne leczenie obturacyjnego bezdechu podczas snu

13.00–14.30 Przerwa (bufet)

SESJE „TAMATY WOLNE” – PATRZ NA STRONY 22 i 23

Szanowne Koleżanki i Koledzy,
przepraszamy za to, że większość tytułów prezentowanych referatów zgłoszonych do sesji „Tematy wolne” podana jest w języku angielskim. Wynikło to z faktu, iż znaczna liczba nadesłanych zgłoszeń zawierała tytuł tylko w języku angielskim, a organizatorzy nie mogą sobie rościć prawa do samowolnego ich tłumaczenia.

SCIENTIFIC PROGRAMME

Friday, 13.06.2003

SYMPOSIUM AND FREE PAPERS SESSIONS

(London Room)

8.30–10.30 SESSION A Free papers

Chairman: A. Bruzgielewicz

- A1 – W. Gołabek, T. Trojanowski, A. Klos, H. Siwiec, P. Trojanowski (Poland)
– **Craniofacial surgery for paranasal sinus malignancies**
- A2 – A. Murlewska, M. Gryczyński, M. Durko (Poland)
– **Angiofibroma of the nasal cavity and anterior ethmoid cells in women**
– **problems in differential diagnosis**
- A3 – N. P. Górski, A. Krzeski, I. Jakubczyk (Poland)
– **Psammomatoid ossifying fibroma of the ethmoid**
- A4 – J. Nyckowska, E. Osuch-Wójcikiewicz, O. Korolkowa, A. Bruzgielewicz, P. Chęciński (Poland)
– **Inverted papilloma of the nose and paranasal sinuses**
- A5 – G. Matyja, C. Tarnowska (Poland)
– **A case of unilateral visual loss in the course of pyocoele of the posterior ethmoid cell**
- A6 – J. Balcerzak, A. Krzeski, E. Witkowska (Poland)
– **Frontal sinus mucocoele**
- A7 – W. Golusiński, A. Bręborowicz, D. Mielcarek-Kuchta, M. Leszczyńska, J. Karczmarek (Poland)
– **FESS in primary ciliary dyskinesia (PCD)**
- A8 – G. P. Zaharova, V. P. Sitnikov, G. S. Maltseva (Russia)
– **Features of functional structures of upper respiratory tract mucous membrane in patients with chronic rhinosinusitis**
- A9 – K. Mazhak, V. Borys, B. Borysenko, I. Shpytak, R. Hrytsko (Ukraine)
– **Genetic factors in the development of allergic disease**
- A10 – H. Szyszka, A. Tarasiuk (Ukraine)
– **Mikroekologiczne zmiany błony śluzowej nosa u dzieci z regionu wydobywania siarki**
- A11 – A. Tarasiuk, H. Szyszka (Ukraine)
– **Charakterystyka mikroecenozy nosa**

10.30–11.00 Coffee break

11.00–13.00 SYMPOSIUM

Current diagnostic and therapeutic methods for Obstructive Sleep Apnea Syndrome

Chairman: J. Balcerzak

Moderator: R. Chazan

R. Chazan	Obstructive Sleep Apnea Syndrome – principles of diagnosis
T. Przybyłowski	Noninvasive treatment of Obstructive Sleep Apnea Syndrome
D. Gryczyńska	Obstructive Sleep Apnea Syndrome in infants and children
J. Balcerzak	Surgical treatment of Obstructive Sleep Apnea Syndrome

13.00–14.30 Lunch

FREE PAPERS SESSIONS – SEE PAGES 22 AND 23

PROGRAM NAUKOWY

Piątek, 13.06.2003

SESJE „TAMATY WOLNE”

(Sala London)

14.30–16.30 SESJA B „Tematy wolne” (sponsorowana przez firmę Abbott)
Przewodniczący: P. Chęciński

- B1 – K. Polberg, J. Zawiślak, M. Remer, B. Obszańska (Polska)
– Combined therapy of clarithromycin and encorton in rhinosinusitis
- B2 – T. Skibniewski (Polska)
– 5-day therapy with clarithromycin once daily
– efficacy in acute uncomplicated otitis media
- B3 – K. Czepulkowski (Polska)
– Chronic and recurrent sinusitis in children younger than 4 years old
- B4 – A. K. Dębska (Polska)
– Klacid Uno in acute bacterial maxillary sinusitis in young adults
- B5 – A. Krokowicz, B. Rydzewski (Polska)
– Acute maxillary sinusitis – treatment with clarithromycin
- B6 – P. Łaz, A. Piziewicz, J. Mierzwiński, M. Polak (Polska)
– Endoscopic surgery of the chronic sphenoiditis in children – case reports
- B7 – J. Latusiński, J. Olszewski, A. Kita (Polska)
– Assessment of the concentration of chosen bioelements in serum and tissue biopsates
in patients with nasal polyps
- B8 – W. Pietraszewska, M. Gryczyński, A. Murlewska (Polska)
– Efficacy of antibiotic treatment of URT
- B9 – M. Przystalski (Polska)
– Proper microbiologic diagnosis in laryngology. Atypical infections

16.30–17.00 Przerwa

17.00–19.00 SESJA C „Tematy wolne”
Przewodniczący: I. Krzeska-Malinowska

- C1 – M. Świerczyńska, E. Niżankowska, P. Stręk, J. Radwan, K. Nagraba, A. Gielicz, A. Szczeklik (Polska)
– Distinct clinical and biochemical responses to aspirin provocation challenge
- C2 – M. Hamera-Słynarska, B. Tarchalska-Kryńska, I. Jakubczyk, H. Baltaziuk-Bialek, A. Krzeski (Polska)
– Evaluation of changes in nasal cytology after steroid therapy in patients with aspirin
sensitive asthma and allergy to inhaled allergens
- C3 – M. Straburzyński, I. Jakubczyk, I. Rzymaska (Polska)
– Chemosensory function in patients with aspirin intolerance (preliminary report)
- C4 – W. Szyfter, M. Leszczyńska, W. Golusiński, D. Mielcarek-Kuchta (Polska)
– IL-5, IL-8 and cytological examinations in chronic sinusitis
- C5 – N. P. Górski, A. Krzeski, I. Jakubczyk, A. Galewicz-Zielińska (Polska)
– Bacteriology of chronic rhinosinusitis
- C6 – I. Krzeska-Malinowska, M. Held-Ziółkowska (Polska)
– Ozena – Current opinions about pathology and treatment
- C7 – T. Gotlib, B. Samoliński, A. Grzanka, P. Szczęsnowicz-Dąbrowska (Polska)
– A new method of evaluation of nasal allergen provocation test

SCIENTIFIC PROGRAMME

Friday, 13.06.2003

FREE PAPERS SESSIONS

(London Room)

14.30–16.30 **SESSION B Free Papers** (sponsored by Abbott)
Chairman: P. Chęciński

- B1 – K. Polberg, J. Zawiślak, M. Remer, B. Obszańska (Poland)
– Combined therapy of clarithromycin and encorton in rhinosinusitis
- B2 – T. Skibniewski (Poland)
– 5-day therapy with clarithromycin once daily
– efficacy in acute uncomplicated otitis media
- B3 – K. Czepulkowski
– Chronic and recurrent sinusitis in children younger than 4 years old
- B4 – A. K. Dębska (Poland)
– Klacid Uno in acute bacterial maxillary sinusitis in young adults
- B5 – A. Krokowicz, B. Rydzewski (Poland)
– Acute maxillary sinusitis – treatment with clarithromycin
- B6 – P. Łaz, A. Piziewicz, J. Mierzwiński, M. Polak (Poland)
– Endoscopic surgery of the chronic sphenoiditis in children – case reports
- B7 – J. Latusiński, J. Olszewski, A. Kita (Poland)
– Assessment of the concentration of chosen bioelements in serum and tissue bioplates in patients with nasal polyps
- B8 – W. Pietraszewska, M. Gryczyński, A. Murlewska (Poland)
– Efficacy of antibiotic treatment of URT
- B9 – M. Przystalski (Poland)
– Proper microbiologic diagnosis in laryngology. Atypical infections

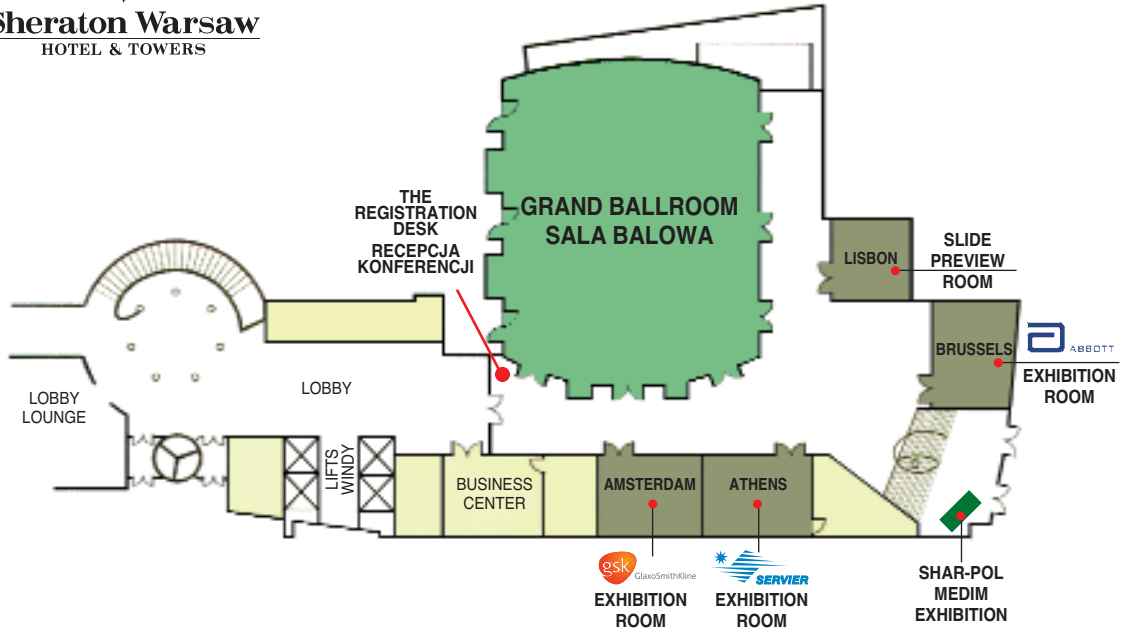
16.30–17.00 Coffee break

17.00–19.00 **SESSION C Free Papers**
Chairman: I. Krzeska-Malinowska

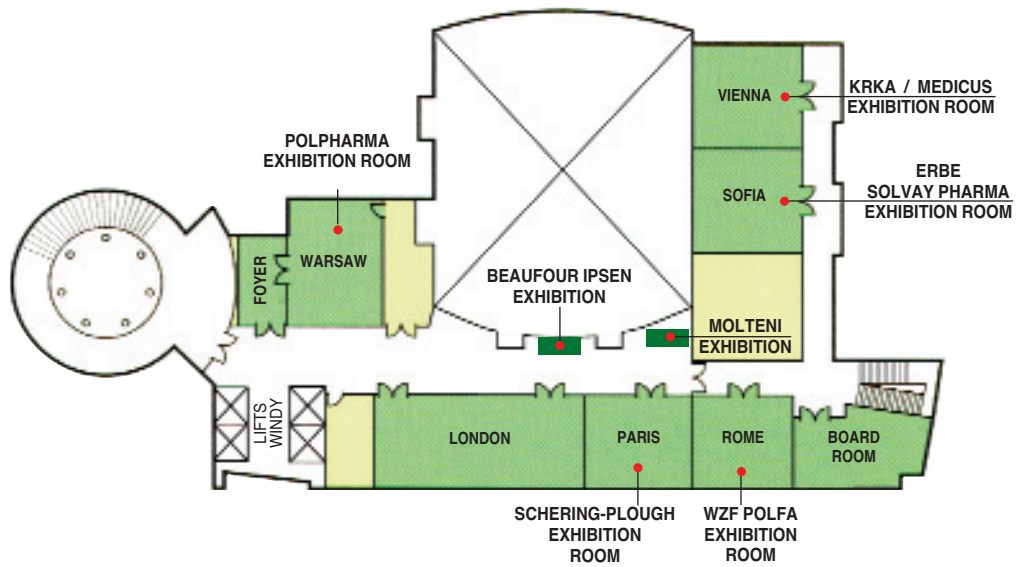
- C1 – M. Świerczyńska, E. Niżankowska, P. Stręk, J. Radwan, K. Nagraba, A. Gielicz, A. Szczeklik (Poland)
– Distinct clinical and biochemical responses to aspirin provocation challenge
- C2 – M. Hamera-Słynarska, B. Tarchalska-Kryńska, I. Jakubczyk, H. Baltaziuk-Białek, A. Krzeski (Poland)
– Evaluation of changes in nasal cytology after steroid therapy in patients with aspirin sensitive asthma and allergy to inhaled allergens
- C3 – M. Straburzyński, I. Jakubczyk, I. Rzymyska (Poland)
– Chemosensory function in patients with aspirin intolerance (preliminary report)
- C4 – W. Szyfter, M. Leszczyńska, W. Golusiński, D. Mielcarek-Kuchta (Poland)
– IL-5, IL-8 and cytological examinations in chronic sinusitis
- C5 – N. P. Górski, A. Krzeski, I. Jakubczyk, A. Galewicz-Zielińska (Poland)
– Bacteriology of chronic rhinosinusitis
- C6 – I. Krzeska-Malinowska, M. Held-Ziółkowska (Poland)
– Ozena – Current opinions about pathology and treatment
- C7 – T. Gotlib, B. Samoliński, A. Grzanka, P. Szczęsnowicz-Dąbrowska (Poland)
– A new method of evaluation of nasal allergen provocation test

Sheraton Warsaw
 HOTEL & TOWERS

GROUND FLOOR / PARTER

FIRST FLOOR / PIERWSZE PIĘTRO

PROGRAM NAUKOWY – Sobota, 14.06.2003

SESJE PLENARNE Sala Balowa		MINIKURS I SESJE „TEMATY WOLNE” Sala London	
7.00 – 7.45	SESJA ŚNIADANIOWA		
8.00–10.30	SESJA IX. Choroby ziarninujące i guzy jamy nosowej	8.30–10.30	SESJA D „Tematy wolne”
10.30–11.00	Przerwa	10.30–11.00	Przerwa
11.00–13.00	SESJA X. Schorzenia alergiczne	11.00–13.00	Przewlekłe zapalenie zatok przynosowych: nowa teoria. Ocena wyników leczenia (Minikurs)
13.00–13.20	Prezentacja firmy GlaxoSmithKline		
13.20–14.30	Przerwa (bufet)	13.20–14.30	Przerwa (bufet)
14.30–16.30	SESJA XI. Alergia a zapalenie	14.30–16.30	SESJA E „Tematy wolne”
16.30–17.00	Przerwa		
17.00–19.00	SESJA XII. Wykład na zakończenie		
19.00	ZAMKNIĘCIE OBRAD		

SCIENTIFIC PROGRAMME – Saturday, 14.06.2003

PLENARY SESSIONS Grand Ballroom		MINI-COURSE AND FREE PAPERS SESSIONS London Room	
7.00 – 7.45	BREAKFAST SESSION		
8.00–10.30	SESSION IX. Granulomatous disorders and tumors	8.30–10.30	SESSION D Free Papers
10.30–11.00	Coffee break	10.30–11.00	Coffee break
11.00–13.00	SESSION X. Allergic rhinitis	11.00–13.00	Chronic rhinosinusitis: A new theory. What's the data? Does the treatment work? (Mini-course)
13.00–13.20	Sponsor's presentation – GlaxoSmithKline		
13.20–14.30	Lunch	13.20–14.30	Lunch
14.30–16.30	SESSION XI. Allergy and inflammation	14.30–16.30	SESSION E Free Papers
16.30–17.00	Coffee break		
17.00–19.00	SESSION XII. Closing Lecture		
19.00	CLOSING REMARKS		

SCIENTIFIC PROGRAMME

Saturday, 14.06.2003

PLENARY SESSIONS

(Grand Ballroom)

- 7.00 – 7.45 **BREAKFAST SESSION**
Chairman: J. Balcerzak Moderator: E. B. Kern
- E. B. Kern New and novel antifungal treatment for chronic rhinosinusitis
- 8.00–10.30 **SESSION IX. Granulomatous disorders and tumors**
Chairman: W. Gołąbek Moderator: V. J. Lund
- T. Beale Imaging
L. Michaels Histopathology
V. J. Lund Clinical aspects
T. J. McDonald Midline nasofacial destructive lesions
- 10.30–11.00 Coffee break
- 11.00–13.00 **SESSION X. Allergic rhinitis**
Chairman: T. Gierek Moderator: A. Szczeklik
- R. Pawankar Allergic rhinitis an update: WHO-ARIA Rhinitis guidelines to emerging therapies
A. Szczeklik Aspirin sensitive rhinitis and asthma
R. Pawankar Novel concepts in nasal polyps from pathogenesis to treatment strategies
B. Arnoux Mediators involved in allergic reaction
- 13.00–13.20 Sponsor's presentation – GlaxoSmithKline
- 13.20–14.30 Lunch
- 14.30–16.30 **SESSION XI. Allergy and inflammation**
Chairman: W. Szyfter Moderator: V. J. Lund
- G. Scadding Allergic mechanisms in the respiratory tract
G. Scadding Management of allergic rhinosinusitis
V. J. Lund The aetiology and management of fronto-ethmoidal mucocoeles
- 16.30–17.00 Coffee break
- 17.00–19.00 **SESSION XII. Closing lecture**
M. E. TARDY **FINESSE IN RHINOPLASTY**
- 19.00 **CLOSING REMARKS**

PROGRAM NAUKOWY

Sobota, 14.06.2003

MINIKURS I SESJE „TEMATY WOLNE”

(Sala London)

- 8.30–10.30   **Sesja D „Tematy wolne”**
Przewodniczący: P. Chęciński
- D1 – N. P. Górski, A. Krzeski (Polska)
– Image Guided Surgery – ENT applications
  - D2 – W. Szyfter, Ł. Borucki, T. Kopeć (Polska)
– Functional endoscopic sinus surgery assisted by navigation system Instatrak 2500
  - D3 – D. Mielcarek-Kuchta, W. Golusiński, M. Leszczyńska (Polska)
– The importance of postoperative care in functional endoscopic sinus surgery
  - D4 – W. Golusiński, M. Leszczyńska, D. Mielcarek-Kuchta (Polska)
– The distant results of the functional endoscopic sinus surgery obtained at the Department of Otolaryngology in Poznań in 2000–2002
  - D5 – A. Krzeski, N. P. Górski, J. Kiljański, K. Chojnowski (Polska)
– Endoscopic intranasal orbital decompression in Graves orbitopathy – own experience
  - D6 – W. Golusiński, E. Waśniewska, W. Szyfter (Polska)
– Endoscopic reconstruction in cerebrospinal rhinorrhea
  - D7 – O. Michel, U. Djenabi, H. Petereit, G. Bachmann (Niemcy, Norwegia)
– Incidence of occult cerebrospinal fluid fistula during paranasal sinus surgery
  - D8 – W. Szyfter, M. Wróbel, J. Banaszewski, W. Liebert (Polska)
– Operacje zatoki klinowej
  - D9 – P. Poppe, W. Bonicki, R. Michalik, J. Bardadin (Polska)
– Posterior transseptal endoscopic approach to the sphenoid sinus – clinical applications
  - D10 – M. Vazirnezami, H. Moghadasi, P. M. Shabeh (Iran)
– Endoscopic transrostral approach to sella turcica, a technical note
- 10.30–11.00   Przerwa
11.00–13.00   **MINIKURS**
Wykładowca: E. B. Kern
Przewlekłe zapalenie zatok przynosowych: nowa teoria. Ocena wyników leczenia
- 13.00–14.30   Przerwa (bufet)
14.30–16.30   **Sesja E „Tematy wolne”**
Przewodniczący: K. Pierchała
- E1 – M. Krawczyński, D. Gryczyńska (Polska)
– The use of computerized planimetry in estimation of nasopharynx endoscopy findings
  - E2 – A. Zakrzewska, J. Kobos, D. Gryczyńska, P. Górski (Polska)
– On behalf of the pro- and antiapoptotic regulation in adenoid and its relationship to the presence of allergic disease in children
  - E3 – A. A. El-Sherif (Egipt)
– Immunobiochemical and histopathological studies in rhinoscleroma
  - E4 – Z. Kozłowski, E. Robak, A. Morawiec-Bajda (Polska)
– Rare case of granuloma annulare placed along face media line
  - E5 – A. Olszewska-Ziąber (Polska)
– Local treatment of Sluder’s sphenopalatine ganglion neuralgia – own experience
  - E6 – J. Banaszewski (Polska)
– Rynological procedures in obstructive sleep apnea syndrome (OSAS)
  - E7 – J. Fruba, E. Osuch-Wójcikiewicz, A. Chustecki, P. Szwedowicz (Polska)
– Rak podstawnokomórkowy skóry twarzy

SCIENTIFIC PROGRAMME

Saturday, 14.06.2003

MINI-COURSE AND FREE PAPERS SESSIONS

(London Room)

- 8.00–10.30 **SESSION D Free Papers**
Chairman: P. Chęciński
- D1 – N. P. Górski, A. Krzeski (Poland)
– Image Guided Surgery – ENT applications
- D2 – W. Szyfter, Ł. Borucki, T. Kopeć (Poland)
– Functional endoscopic sinus surgery assisted by navigation system Instatrak 2500
- D3 – D. Mielcarek-Kuchta, W. Golusiński, M. Leszczyńska (Poland)
– The importance of postoperative care in functional endoscopic sinus surgery
- D4 – W. Golusiński, M. Leszczyńska, D. Mielcarek-Kuchta (Poland)
– The distant results of the functional endoscopic sinus surgery obtained at the Department of Otolaryngology in Poznań in 2000–2002
- D5 – A. Krzeski, N. P. Górski, J. Kiljański, K. Chojnowski (Poland)
– Endoscopic intranasal orbital decompression in Graves orbitopathy – own experience
- D6 – W. Golusiński, E. Waśniewska, W. Szyfter (Poland)
– Endoscopic reconstruction in cerebrospinal rhinorrhea
- D7 – O. Michel, U. Djenabi, H. Petereit, G. Bachmann (Germany, Norway)
– Incidence of occult cerebrospinal fluid fistula during paranasal sinus surgery
- D8 – W. Szyfter, M. Wróbel, J. Banaszewski, W. Liebert (Poland)
– Operacje zatoki klinowej
- D9 – P. Poppe, W. Bonicki, R. Michalik, J. Bardadin (Poland)
– Posterior transseptal endoscopic approach to the sphenoid sinus – clinical applications
- D10 – M. Vazirnezami, H. Moghadasi, P. M. Shabeh (Iran)
– Endoscopic transrostral approach to sella turcica, a technical note
- 10.30–11.00 Coffee break
- 11.00–13.00 **MINI-COURSE**
Speaker: E. B. Kern
Chronic rhinosinusitis: A new theory. What's the data? Does the treatment work?
- 13.00–14.30 Lunch
- 14.30–16.30 **SESSION E „Free Papers”**
Chairman: K. Pierchała
- E1 – M. Krawczyński, D. Gryczyńska (Poland)
– The use of computerized planimetry in estimation of nasopharynx endoscopy findings
- E2 – A. Zakrzewska, J. Kobos, D. Gryczyńska, P. Górski (Poland)
– On behalf of the pro- and antiapoptotic regulation in adenoid and its relationship to the presence of allergic disease in children
- E3 – A. A. El-Sherif (Egypt)
– Immunobiochemical and histopathological studies in rhinoscleroma
- E4 – Z. Kozłowski, E. Robak, A. Morawiec-Bajda (Poland)
– Rare case of granuloma annulare placed along face media line
- E5 – A. Olszewska-Ziąber (Poland)
– Local treatment of Sluder's sphenopalatine ganglion neuralgia – own experience
- E6 – J. Banaszewski (Poland)
– Rynological procedures in obstructive sleep apnea syndrome (OSAS)
- E7 – J. Fruba, E. Osuch-Wójcikiewicz, A. Chustecki, P. Szwedowicz (Poland)
– Basal cell carcinoma of the face skin

FIRMY SPONSORUJĄCE KONFERENCJĘ
SPONSORS OF THE CONFERENCE

BEAUFOUR IPSEN INTERNATIONAL

ERBE

Polska Sp. z o.o.

medicus®

STORZ
KARL STORZ ENDOSKOPE

sp Schering-Plough

SHAR-POL

explorent surgical instruments

**SOLVAY
PHARMA**

WARSZAWSKIE ZAKŁADY FARMACEUTYCZNE POLFA

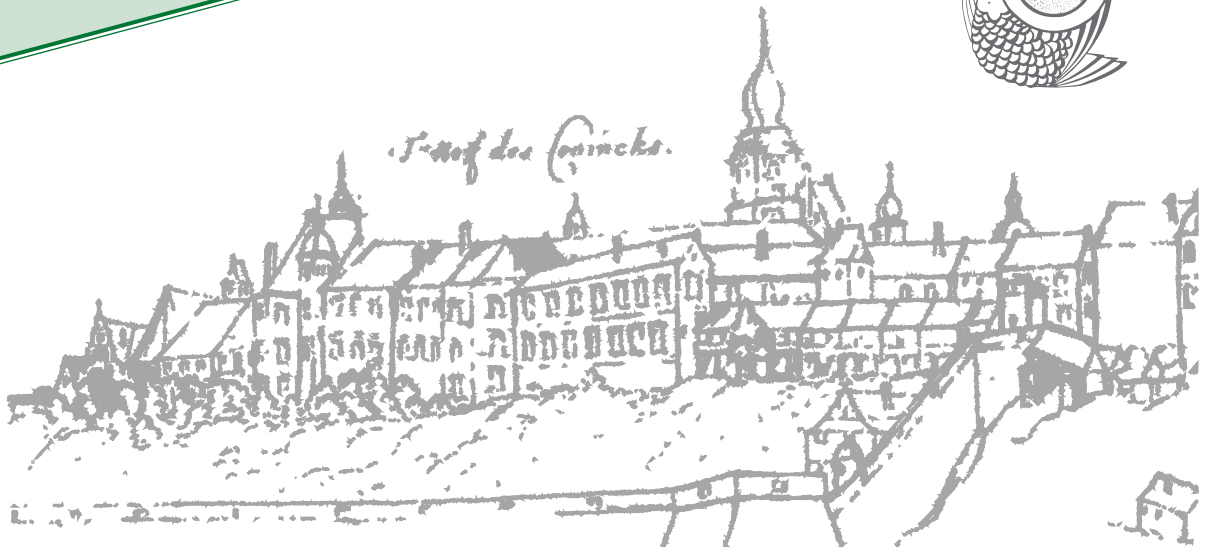
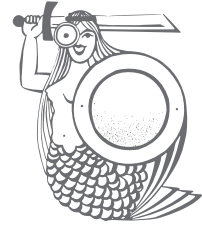
polpharma

ISSN 1643-0050

magazyn

OTORYNO-
LARYNGOLOGICZNY

SUPLEMENT III • CZERWIEC 2003

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA
„POSTĘPY W RYNOLOGII”
WARSZAWA, 12–14 CZERWCA 2003

KRONIKA
KONFERENCJI

**MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA
„POSTĘPY W RYNOLOGII”
WARSZAWA, 12–14 CZERWCA 2003**

POD PATRONATEM

THE EUROPEAN RHINOLOGIC SOCIETY

THE EUROPEAN ACADEMY OF FACIAL PLASTIC SURGERY

ORGANIZATORZY

KLINIKA OTOLARYNGOLOGII AKADEMII MEDYCZNEJ W WARSZAWIE

RYNOLOGIA POLSKA
STOWARZYSZENIE

STOWARZYSZENIE WSPIERANIA LARYNGOLOGII NA BANACHA

przy współpracy

ABBOTT LABORATORIES POLAND

GLAXOSMITHKLINE

SERVIER POLSKA

**KRONIKA
KONFERENCJI**

Redakcja: prof. dr hab. med. A. Krzeski, dr I. Jakubczyk

GOŚCIE HONOROWI

VALERIE J. LUND, M.S., FRCS, FRCSEd

Professor in Rhinology
Honorary Consultant ENT Surgeon
Institute of Laryngology and Otology
London, UK

EUGENE B. KERN, M.D., M.S.

Emeritus Endicott Professor of Medicine
Emeritus Professor in Rhinology Mayo Medical School
Rochester, MN, USA

HEINZ STAMMBERGER, M.D., Hon. FRCSEd

Professor and Chair
Department of General ENT, Head and Neck Surgery
University Hospital
Graz, Austria

M. EUGENE TARDY JR., M.D., FACS

Professor of Clinical Otolaryngology
Division of Facial Plastic and Reconstructive Surgery
University of Illinois School of Medicine
Chicago, Illinois, USA

WYKŁADOWCY

- dr BERNARD ARNOUX (Francja)
- dr TIMOTHY BEALE (Wielka Brytania)
- prof. EWA BERNATOWSKA (Polska)
- prof. PETER A. R. CLEMENT (Belgia)
- prof. IVICA KLAPAN (Chorwacja)
- prof. LESLIE MICHAELS (Wielka Brytania)
- prof. ANTONI KRZESKI (Polska)
- dr MERON LEVITATS (USA)
- prof. THOMAS J. McDONALD (USA)
- dr KERRY D. OLSEN (USA)
- dr hab. EWA OSUCH-WÓJCIKIEWICZ (Polska)
- dr JOHN F. PALLANCH (USA)
- prof. PIETRO PALMA (Włochy)
- prof. RUBY PAWANKAR (Japonia)
- prof. GERHARD RETTINGER (Niemcy)
- dr hab. BOLESŁAW SAMOLIŃSKI (Polska)
- dr GLENIS SCADDING (Wielka Brytania)
- prof. EBERHARD STENNERT (Niemcy)
- prof. ANDRZEJ SZCZEKLIK (Polska)
- dr STEPHAN VLAMINCK (Belgia)
- prof. EDWARD ZAWISZA (Polska)

TEMATYKA KONFERENCJI

- CHIRURGIA NOSA ZEWNĘTRZNEGO
- CHIRURGIA ENDOSKOPOWA ZATOK PRZYNOSOWYCH
- CHOROBY ALERGICZNE I INFEKCYJNE
- CHOROBY ZIARNINUJĄCE NOSA I ZATOK PRZYNOSOWYCH
- GUZY MASYWU SZCZĘKOWO-SITOWEGO
- TEMATY WOLNE

Sheraton Warsaw
HOTEL & TOWERS

**KOMITET NAUKOWY
PRZEWODNICZĄCY**

prof. dr hab. med. GRZEGORZ JANCZEWSKI
WICEPRZEWODNICZĄCY
prof. dr hab. med. ANTONI KRZESKI

SEKRETARZ

dr hab. med. EWA OSUCH-WÓJCIKIEWICZ
dr IWONA JAKUBCZYK

CZŁONKOWIE

prof. dr hab. med. STANISŁAW BETLEJEWSKI
prof. dr hab. med. MIECZYŚLAW CHMIELIK
prof. dr hab. med. WIESŁAW GOŁĄBEK
prof. dr hab. med. JACEK SKŁADZIENI
prof. dr hab. med. EDWARD ZAWISZA
dr hab. med. WOJCIECH MIKULEWICZ
dr hab. med. KAZIMIERZ NIEMCZYK
dr hab. med. BOLESŁAW SAMOLIŃSKI
dr med. JAROSŁAW BALCERZAK
dr med. PAWEŁ DOBRZYŃSKI

**KOMITET ORGANIZACYJNY
PRZEWODNICZĄCY**

prof. dr hab. med. ANTONI KRZESKI
WICEPRZEWODNICZĄCY
prof. dr hab. med. GRZEGORZ JANCZEWSKI

SEKRETARZ

dr med. IRENA KRZESKA-MALINOWSKA

CZŁONKOWIE

- dr med. MAGDALENA ARCIMOWICZ
- dr med. JAROSŁAW BALCERZAK
- dr med. ROBERT BARTOSZEWICZ
- dr med. ANTONI BRUZGIELEWICZ
- dr med. PIOTR CHĘCIŃSKI
- dr med. PAWEŁ DOBRZYŃSKI
- dr med. TOMASZ GOTLIB
- dr med. JAGNA NYCKOWSKA
- dr med. KATARZYNA PIERCHAŁA

- dr ADAM CHUSTECKI
- dr ANNA GALEWICZ-ZIELIŃSKA
- dr NORBERT GÓRSKI
- dr MAGDALENA HAMERA-SŁYNARSKA
- dr MARTA HELD-ZIÓŁKOWSKA
- dr OKSANA KOROLKOWA
- dr MAŁGORZATA KOWALSKA
- dr JULIUSZ PIOTROWSKI
- dr PAWEŁ PODOGRODZKI
- dr MOHAMMAD REZAEI
- dr DOROTA ROJEK
- dr OLIMPIA STANISŁAWEK
- dr MARCIN STRABURZYŃSKI
- dr PAWEŁ SZWEDOWICZ
- dr ANNA TUSZYŃSKA
- dr EDYTA WITKOWSKA

- piel. WANDA KACZYŃSKA
- piel. MARIA SAWICKA
- piel. JOLANTA WIERZCHOWSKA

- BARBARA JAŚKIEWICZ
- HALINA SOCZÓWKA

PRZEMÓWIENIE PROF. ANTONIEGO KRZESKIEGO WYGŁOSZONE NA UROCZYSTOŚCI OTWARCIA KONFERENCJI

*O roku ów ! Kto ciebie widział w naszym kraju
Ciebie lud zwie dotąd rokiem urodzaju.*

Był rok 1986. Dzięki życzliwości i hojności prof. Aleksandra Coyas`a mogłem uczestniczyć w XI Kongresie Europejskiego Towarzystwa Rynologicznego, który odbywał się w Atenach. Był to rok przełomowy w moim życiu zawodowym, albowiem tam spotkałem Rynologię i zapoznałem się z jej urokami. Od tego czasu trwa moja nieustanna fascynacja Rynologią. Stałem się jej niewolnikiem i rzecznikiem. Dzięki niej poznałem wielu wspaniałych ludzi i zyskałem wielu przyjaciół. Wielu z nich, którzy byli moimi nauczycielami, są dzisiaj wśród nas jako zaproszeni wykładowcy rozpoczynającej się właśnie Międzynarodowej Konferencji „Postępy w Rynologii”.

Drugą istotną datą w moim obcowaniu z Rynologią był rok 1993. Wtedy to, będąc uczestnikiem konferencji rynologicznej w Filadelfii w Stanach Zjednoczonych, spotkałem się z prof. E.B. Kernem, który nauczył mnie kreować marzenia. Dzisiaj mogę jednoznacznie stwierdzić, iż prof. Kern jest ojcem mojej kariery rynologicznej. W roku 1994 wspólnie zorganizowaliśmy w Warszawie pierwszą Międzynarodową Konferencję Rynologiczną. Było to pierwsze tchnienie świeżego oddechu rynologicznego w świat polskiej laryngologii. W tym samym roku w grudniu odwiedzili Warszawę prof. V. Lund i prof. H. Stammberger, którzy podczas dwudniowej konferencji przybliżali nam sekrety operacji endoskopowych. Tak więc dzisiaj spotykamy się w 10. rocznicę tych dwóch przełomowych w historii polskiej laryngologii spotkań rynologicznych.

Zamysł zorganizowania tej konferencji zrodził się przed trzema w Waszyngtonie laty podczas konferencji „The Nose and... beyond”, której prezydentem był prof. E.B. Kern. Ponownie osobowość prof. Kerna rozbudziła we mnie marzenia, których apogeum spełnienia dzisiaj się rozpoczyna.

Chciałbym niezwykle serdecznie przywitać wszystkich gości konferencji.

Z wielkim szacunkiem witam wszystkich wykładowców z 9 krajów. Wielu z was, Szanowne Panie i Szanowni Panowie, było moimi nauczycielami, dzisiaj łączy nas przyjaźń. I właśnie Państwa obecność tutaj, w Warszawie, traktuję jako wyraz przyjaźni i szacunku okazywanego nie tylko mnie, ale całej polskiej społeczności laryngologicznej. Dziękuję Państwu za przybycie i życzę miłych wrażeń z pobytu w Polsce.

Pragnę serdecznie powitać wszystkich uczestników konferencji. Z całą atencją witam seniorów polskiej laryngologii, lecz szczególnie serdecznie witam wszystkich adeptów sztuki laryngologicznej. Konferencję tę dedykuję obecnej tutaj młodzieży laryngologicznej. Chciałbym, aby to spotkanie rozbudziło w Waszych duszach takie same marzenia, jakie były moim udziałem przed niespełną dwudziestu laty. Rynologia odstąpi przed Wami swoje uroki, jakich dotąd nie znaliście. Życzę Wam również, abyście nie napotykali muru niezrozumienia, kiedy będziecie dzielić się ze swoimi przełożonymi radością odkrycia tych uroków. Mam pełną świadomość, że rynologia polska jedną nogą stoi już w wieku XXI, ale drugą ciągle jeszcze podpira się o wiek XIX. Dołóżcie starań, Koledzy, aby cały ten krok został jak najszybciej dokonany .

Witam serdecznie uczestników spoza Polski. Są wśród nas koledzy z 13 krajów: Egiptu, Filipin, Grecji, Hiszpanii, Iranu, Izraela, Litwy, Niemiec, Rumunii, Słowacji, Szwecji, Stanów Zjednoczonych i Turcji. Jest mi niezwykle miło, że przyjechaliście Państwo do Warszawy. Życzę Wam nie tylko twórczych wrażeń z konferencji, ale również przyjemnego pobytu w Polsce.

Rozpoczynająca się konferencja jest wynikiem wielomiesięcznej pracy całego zespołu Kliniki Otolaryngologii AM w Warszawie. W naszych staraniach uzyskaliście szczególną pomoc od trzech firm

farmaceutycznych – Servier Polska, GlaxoSmithKline oraz Abbott. Firmy te stały się współorganizatorami tej konferencji – witam serdecznie ich przedstawicieli i dziękuję za udzieloną pomoc.

W historii polskiej rynologii przełomowy był rok 2000. Wówczas to Polska została przyjęta do Europejskiego Towarzystwa Rynologicznego oraz do Międzynarodowego Towarzystwa Rynologicznego. Dostąpiliśmy tego zaszczytu wraz z Chinami, Indiami, Libanem i Pakistanem. Będąc członkiem międzynarodowej społeczności rynologicznej, rozpoczynamy dzisiaj trzydniową konferencję, podczas której będziemy mogli poznać problemy współczesnej rynologii. Mam nadzieję, że oczekiwania Państwa zostaną spełnione. Życzę owocnych obrad.

prof. dr hab. med. A. Krzeski

Prof. dr Gerhard Rettinger

Prof. dr Pietro Palma

Welcome Address

It is a privilege to welcome the participants of the International Conference „Progress in Rhinology“ on behalf of the European Rhinologic Society. The ERS is happy to be involved in the program and we are sure to experience very interesting presentations in an exciting surrounding here in Warsaw.

Our politicians were celebrating recently the decision to include the countries of Eastern Europe in the European Union and they are proud of their efforts and their success. But what they are emphasizing as something unique was anticipated by the scientific community already since many years. Science and especially our field „Rhinology“ knows no political or geographical borders.

The ERS is a society, founded in 1963 in The Netherlands, which holds biennial congresses and sponsors courses in the field of Rhinology. Colleagues from Eastern Europe are included as delegates or regional representatives in the Advisory Committee. It is our goal to provide a forum for rhinologists and other specialists, interested in rhinologic problems. So we make an effort to bring in our experience and expertise for this congress.

The pregress preparations were excellent and I want to congratulate the organizers already now for the result of their endeavours. So everything is done for a successful meeting. We are looking forward to it.

Prof. dr G. Rettinger
President of the European Rhinologic Society

As a General Secretary of the European Academy of Facial Plastic Surgery I would like to thank wholeheartedly Prof. Antoni Krzeski for this opportunity to introduce European Academy of Facial Plastic Surgery (**EAFPS: www.eafps.com**) to such a large audience of Polish ENT surgeons. EAFPS is a multi-specialities scientific organization for surgeons coming from different backgrounds but sharing a common interest in the field of regional plastic surgery, like ENT, general plastic, maxillo-facial, dermatologic and oculo-plasty surgeons. EAFPS was founded in 1977, and its objectives are to stimulate training, research and scientific advancement in the field of plastic and reconstructive procedures of the face. EAFPS is structured in national delegations, and we are very happy to announce you that in this year the Polish delegation has been established, with Prof. Antoni Krzeski as a Vice-President and Dr. Marek Krajewski as a Regional Representative.

I would like to assure all of you that EAFPS is there to help those of you who are interested in facial plastic surgery to improve knowledge, training, and skills in this fascinating field, and urge you to visit our website and, hopefully, become members of our Academy.

Prof. dr P. Palma
General Secretary of the European Academy of Facial Plastic Surgery

PROGRAM NAUKOWY Czwartek, 12.06.2003

SESJE PLENARNE

SESJA I. Chirurgia nosa – Część I

Przewodniczący: A. Krzeski

Moderator: M.E. Tardy

M. E. Tardy Anatomia dla potrzeb chirurgii nosa

G. Rettinger Zasady septorynoplastyki

SESJA II. Chirurgia nosa – Część II

Przewodniczący: M. Chmielik

Moderator: G. Rettinger

P. Palma Leczenie zniekształceń grzbietu nosa: garb garbowi nierówny

G. Rettinger Nos siodełkowaty

M. E. Tardy Uniwersalny autogeny przeszczep chrząstki w chirurgii nosa

G. Rettinger Postępowanie z perforacją przegrody nosa

SESJA III. Aspekty immunologiczne w chorobach nosa i zatok przynosowych

Przewodniczący: W. Mikulewicz

Moderator: E. Bernatowska

S. Vlaminc Flora bakteryjna uzyskana drogą punkcji zatoki szczękowej a aspiracją spod małżowiny nosowej środkowej

M. Levitats Antybiotykoterapia zapalenia zatok przynosowych wobec wzrastającej oporności patogenów

E. Bernatowska Zaburzenia odporności u chorych z przewlekłym zapaleniem zatok przynosowych – diagnostyka i leczenie

E. Zawisza Polekowy nieżyt nosa

SESJA IV. Guzy nosa i zatok przynosowych

Przewodniczący: W. Szyfter

Moderator: K. D. Olsen

K. D. Olsen Postępowanie w schorzeniach nowotworowych nosa i zatok przynosowych

V. J. Lund Dostęp twarzowo-czaszkowy do guzów nosa i zatok przynosowych

H. Stammberger Zastosowanie chirurgii endoskopowej w leczeniu nowotworów złośliwych nosa i zatok przynosowych

P. Palma Endoskopowe leczenie nowotworów nosa i zatok przynosowych

E. Osuch-Wójcikiewicz Maxillektomia – wskazania do egzenteracji oczodołu

Od lewej: prof. P. Palma, prof. W. Szyfter, prof. H. Stammberger, prof. V. Lund, dr K.D. Olsen

PROGRAM NAUKOWY Czwartek, 12.06.2003

SYMPOZJA I WYKŁADY

SYMPOZJUM I.

Diagnostyka i terapia ostrych i przewlekłych nieżytów nosa

Przewodniczący: P. Dobrzyński Moderator: E. Zawisza

E. Zawisza Wprowadzenie

M. Modrzyński Diagnostyka i terapia ostrych i przewlekłych (alergicznym) nieżytów
górnym dróg oddechowych

D. Bartoszek Naczynioruchowy nieżyt nosa

W. Krygowski Terapia receptorowa atopowych i nieatopowych zapaleń błony śluzowej nosa

SYMPOZJUM II.

Obiektywne metody badania czynności nosa

Przewodniczący: J. Balcerzak Moderator: J. F. Pallanch

E. B. Kern Rynomanometria – wprowadzenie, technika pomiarów,
zastosowanie kliniczne w operacjach nosa

J. F. Pallanch Rynometria akustyczna i inne metody obiektywnej oceny drożności nosa
Obiektywne metody badania drożności nosa – zastosowanie kliniczne

SYMPOZJUM III.

Rzadkie guzy nosa i zatok przynosowych

Przewodniczący: K. Niemczyk Moderator: K. D. Olsen

K. D. Olsen Rzadkie guzy złośliwe nosa i zatok przynosowych

O. Korolkowa Nietypowy przebieg złośliwych guzów szczęki

K. D. Olsen Naczyniakowłókniaki – przebieg kliniczny i leczenie

K. Niemczyk Leczenie operacyjne raka nosogardła

WYKŁAD 1.

W. Mikulewicz Przewlekły niealergiczy nieżyt błony śluzowej nosa

WYKŁAD 2.

M. Hortis-Dzierzbicka Anatomia i fizjologia nosa u chorego z rozszczepem wargi i podniebienia
(aspekt chirurgiczny)

WYKŁAD 3.

P. Dobrzyński Zmiany patologiczne w górnym drógach oddechowych w przebiegu chorób
układowych

WYKŁAD 4.

A. Tuszyńska Zapalenie tkanki kostnej w przebiegu przewlekłego zapalenia zatok przynosowych

Od lewej: prof. G. Janczewski, prof. E.B. Kern i prof. T. Goździk-Żołnierkiewicz

PROGRAM NAUKOWY Piątek, 13.06.2003

SESJE PLENARNE

SESJA ŚNIADANIOWA

Przewodniczący: J. Balcerzak Moderator: E. B. Kern
H. Stammberger Rola grzybów w patogenezie przewlekłego zapalenia zatok przynosowych
E. B. Kern Przewlekłe zapalenie zatok przynosowych: Nowa teoria. Czy istnieje zakażenie grzybicze?

SESJA V. Chirurgia endoskopowa zatok przynosowych (ESS) – Część I

Przewodniczący: A. Krzeski Moderator: H. Stammberger
H. Stammberger ESS – stan obecny
V. J. Lund ESS – możliwości stosowania w chirurgii oczodołu
S. Valminck Wyrostek haczykowy: klucz dostępu do zatoki szczękowej
J. F. Pallanch Obrazowanie przed- i śródoperacyjne z zastosowaniem tomografii komputerowej
A. Krzeski Radykalne leczenie zachowawcze przewlekłego zapalenia zatok przynosowych

SESJA VI. Chirurgia nosa – Część III

Przewodniczący: P. Stręk Moderator: E. B. Kern
P. Palma Chrząstka część nosa – jej funkcje i znaczenie estetyczne
M. E. Tardy Kanony chirurgiczne w rynoplastykach
G. Rettinger Chirurgia przedsionka nosa
E. B. Kern Chirurgia zastawki nosa

SESJA VII. Chirurgia endoskopowa zatok przynosowych (ESS) – Część II

Przewodniczący: W. Goluśński Moderator: H. Stammberger
H. Stammberger Rozszerzone możliwości ESS: przednia część podstawy czaszki, środkowy dół czaszki, nawigacja śródoperacyjna
J. F. Pallanch Nowoczesne instrumentarium w ESS
I. Klapan Tele-3D-CAS w otorynolaryngologii – nowe doświadczenia w chirurgii głowy i szyi
P. Palma Postępowanie w przypadkach wycieku płynu mózgowo-rdzeniowego z jamy nosa

SESJA VIII. Patologia zatoki czołowej

Przewodniczący: D. Jurkiewicz Moderator: E. Stennert
E. Stennert Praktyczne podejście do schorzeń zatoki czołowej
P. A. R. Clement Trudności z zachyłkiem czołowym
H. Stammberger Zatoka czołowa – Kochaj albo rzuć

SYMPOZJUM IV.

Współczesna diagnostyka i leczenie Obturacyjnego Bezdechu Podczas Snu

Przewodniczący: J. Balcerzak Moderator: R. Chazan

R. Chazan Obturacyjny bezdech podczas snu – podstawy rozpoznawania
T. Przybyłowski Nieinwazyjne leczenie obturacyjnego bezdechu podczas snu
D. Gryczyńska Obturacyjny bezdech podczas snu u niemowląt i dzieci
J. Balcerzak Chirurgiczne leczenie obturacyjnego bezdechu podczas snu

PROGRAM NAUKOWY Sobota, 14.06.2003

SESJE PLENARNE

SESJA ŚNIADANIOWA

Przewodniczący: J. Balcerzak

Moderator: E. B. Kern

E. B. Kern   Leczenie przeciwgrzybicze w przewlekłym zapaleniu zatok przynosowych

SESJA IX. Choroby ziarninujące i guzy jamy nosowej

Przewodniczący: W. Gołąbek

Moderator: V. J. Lund

T. Beale   Obrazowanie
L. Michaels   Histopatologia
V. J. Lund   Aspekty kliniczne
T. J. McDonald   Choroby destrukcyjne środkowej części twarzoczaszki

SESJA X. Schorzenia alergiczne

Przewodniczący: J. Balcerzak

Moderator: A. Szczeklik

R. Pawankar   Alergiczny nieżyt nosa – stan obecny: wytyczne WHO w sprawie leczenia nieżyty nosa
A. Szczeklik   Nieżyt nosa i astma u chorych z nietolerancją aspiryny
R. Pawankar   Polipy nosa – nowe koncepcje dotyczące ich patogenezy i leczenia
B. Arnoux   Mediatorzy reakcji alergicznej

SESJA XI. Alergia a zapalenie

Przewodniczący: J. Balcerzak

Moderator: V. J. Lund

B. Samoliński   Steroidoterapia miejscowa w polipach nosa
G. Scadding   Reakcje alergiczne w drogach oddechowych
G. Scadding   Leczenie alergicznego nieżyty nosa i zapalenia zatok przynosowych
V. J. Lund   Etiologia i postępowanie w przypadkach śluzowiaków czołowo-sitowych

MINIKURS

E. B. Kern   Przewlekłe zapalenie zatok przynosowych:
Nowa teoria. Wyniki leczenia

WYKŁAD NA ZAKOŃCZENIE

M. E. Tardy   SUBTELNOŚCI CHIRURGII NOSA

prof. M.E. Tardy

REMINISCENCJE PO KONFERENCJI

Przeżyliśmy wielkie wydarzenie. Wydaje się, że kolejna Międzynarodowa Konferencja „Postępy w Rynologii”, którą Klinika Otolaryngologii Akademii Medycznej w Warszawie wspólnie ze Stowarzyszeniem Wspierania Laryngologii na Banacha oraz ze Stowarzyszeniem „Rynologia Polska” miała przyjemność organizować, ze wszech miar zasługuje na miano wydarzenia wyjątkowego, nie tylko z naukowego punktu widzenia.

Przygotowania trwały dwa i pół roku. Wszyscy pracownicy Kliniki niezależnie od zajmowanego stanowiska, począwszy od najmłodszych, a na profesorach kończąc, zjednoczyli się w aktywności, której celem było zorganizowanie konferencji na prawdziwie światowym poziomie.

Telefony, faksy, e-maile – w eterze wrzało od natłoku przekazywanych informacji. Wtorkowe poranne zebrania ścisłej grupy organizatorów zmuszały do relacjonowania kolejnych postępów przygotowań. I wreszcie nadeszła godzina zero. W czwartek 12 czerwca 2003 roku rozpoczęło się. Kiedy w przepiękny słoneczny poranek staliśmy się w Hotelu Sheraton, wydawało się niemal niemożliwe, że to, po pierwsze, już, a po drugie, znacznie ważniejsze, że udało się zrealizować wszystkie postawione zadania i cele. Największą ambicją Zespołu Kliniki było zapewnienie takiego poziomu wykładów i warunków do ich wysłuchania, aby uczestnicy mogli powiedzieć – warto było.

Zespół wykładowców, który zaszczycił Konferencję swoją obecnością, można nazwać „top of the top” światowej i krajowej rynologii. Gośćmi honorowymi Konferencji byli dobrze już nam znani z poprzednich kursów i sympozjów: prof. Valerie J. Lund, prof. Heinz Stammberger, prof. Eugene B. Kern oraz prof. M. Eugene Tardy, klasyk i nestor światowej rynchirurgii, którego wykład kończący, przy pełnej sali, na zawsze pozostanie nam w pamięci. Wśród wykładowców zagranicznych znaleźli się także prof. Bernard Arnoux, dr Timothy Beale, prof. Peter A.R. Clement, prof. Leslie Michaels,

prof. Thomas J. McDonald, dr Kerry D. Olsen, dr John F. Pallanch, prof. Pietro Palma, prof. Ruby Pawankar, prof. Gerhard Rettinger, dr Glenis Scadding, prof. Eberhard Stennert. Polska grupa wykładowców reprezentowana była przez prof. Antoniego Krzeskiego, dr hab. Ewę Osuch-Wójcikiewicz, prof. Ewę Bernatowską, prof. Andrzeja Szczeklika, prof. Edwarda Zawiszę i dr hab. Bolesława Samolińskiego.

Wydaje się, że zgromadzenie w jednym czasie i jednym miejscu światowej arystokracji rynologii jest sukcesem. Ale też trzeba jasno powiedzieć, że na taki sukces pracuje się długo. I ma on swych autorów.

W połowie lat 80. ówczesny dr med. Antoni Krzeski, dzięki uprzejmości i życzliwości profesora Aleksandra Coyasa z Aten, mógł uczestniczyć na koszt organizatorów w XI Kongresie Europejskiego Towarzystwa Rynologicznego. Ten z pozoru mało ważny fakt ma o tyle istotne znaczenie, że koszt takiego przedsięwzięcia przekraczał wówczas roczny dochód nauczyciela akademickiego. Dziś jeździmy częściej, nierzadko dzięki wsparciu i pomocy hojnych sponsorów, ale czy zawsze potrafimy wykorzystać taką szansę? Szansę na sukces? Dr Antoni Krzeski wykorzystał ją dobrze. Jak dziś mówi, właśnie podczas tego Kongresu zupełnie przypadkowo wstąpił do niewielkiej, bocznej sali, w której dr H. Stammberger z Austrii po raz pierwszy w Europie zaprezentował koncepcję czynnościowej endoskopowej chirurgii zatok przynosowych. Zafascynowany i zainspirowany tym wykładem, dr Krzeski nawiązał znajomość z innymi znakomitymi postaciami, co wkrótce zaowocowało licznymi szkoleniami w wiodących ośrodkach w Europie. Tam właśnie dr Krzeski miał poznać swych przyszłych nauczycieli z zakresu rynologii – prof. G. Rettingera (Niemcy), prof. E.H. Huizinga (Holandia) i prof. P.A.R. Clementa z Belgii. To był początek wielkiej pasji, która pozwoliła na wtargnięcie do hermetycznego świata elity europejskich i światowych rynologów. Naturalnym kolejnym etapem rozwoju były wyjazdy

także za ocean, do Department of Otolaryngology Mayo Medical School w Rochester (Minnesota, USA). Znajomość z charyzmatycznym profesorem E.B. Kernem zaowocowała nie tylko przyjaźnią obu Panów, ale przede wszystkim zdecydowała o kształcie przyszłych kontaktów między Mayo Clinic i Kliniką Otolaryngologii Akademii Medycznej w Warszawie.

W roku 1994 wspólnie z wybitnymi specjalistami z Mayo Clinic, Klinika warszawska zorganizowała I Międzynarodowy Kurs Chirurgii Nosa i Zatok Przynosowych, podczas którego skupiono się przede wszystkim na zagadnieniach czynnościowej i estetycznej septorynoplastyki i podstawach chirurgii zatok przynosowych. Wtedy po raz pierwszy polscy laryngolodzy mieli okazję wysłuchać wykładów prof. E.B. Kerna, prof. T.J. McDonalda, – kierownika Kliniki Otolaryngologii w Mayo Clinic, prof. T.V. McCaffreya, dr G.W. Facera. Wielkie zainteresowanie i liczna frekwencja podczas tego wydarzenia zmobilizowała do kolejnego wielkiego przedsięwzięcia. Zaledwie pół roku później, w grudniu 1994 r. odbyło się Międzynarodowe Sympozjum „Współczesne metody leczenia przewlekłego zapalenia zatok przynosowych”. Publiczności polskiej ukażała się eteryczna blondynka o twarzy anioła – prof. Valerie J. Lund – Pierwsza Dama światowej rynologii. Laureatka wielu honorowych nagród, członek licznych światowych towarzystw naukowych, zagadnieniami endoskopowej chirurgii zatok przynosowych zajmuje się ze szczególnym zainteresowaniem od początku lat 80. Perfekcjonizm Jej wykładów i bogactwo doświadczeń z zakresu chirurgii zatok przynosowych wprawiły w zachwyt nawet najbardziej zagorzałych przeciwników obecności kobiet w świecie chirurgów. A wszystko to okraszone wdziękiem, czarującym uśmiechem i cudowną brytyjską angielszczyzną. Wielką postacią tego Sympozjum był także profesor Heinz Stammberger, po raz pierwszy wówczas występujący przed polską publicznością. Kierownik Kliniki Otolaryngologii Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu w Grazu, w swej pracy naukowej skupia się przede wszystkim na zagadnieniach przewlekłego zapa-

lenia zatok, polipowatości nosa oraz problemach mikologicznych.

Obecność tak znakomitych wykładowców w Polsce zrodziła nowe możliwości. Dzięki tym kontaktom wiele naszych młodych Koleżanek i Kolegów mogło odbyć staże i kursy w Austrii, Wielkiej Brytanii, Niemczech, Holandii, Szwajcarii i Stanach Zjednoczonych. Zawsze przyjmowani byli serdecznie i z wielką życzliwością dla naszych osiągnięć w dziedzinie rynologii.

Organizacja kolejnych kursów i sympozjów była już niejako naturalną konsekwencją poprzednich doświadczeń i coraz bogatszych kontaktów profesora Antoniego Krzeskiego.

W roku 1995 Klinika ORL AM w Warszawie zorganizowała kurs poświęcony podstawom chirurgii nosa. Gościem i wykładowcą tego kursu był prof. E.B. Kern. Mogliśmy wówczas na żywo obserwować Jego chirurgiczną maestrię oraz wysłuchać wykładów, które są zawsze teatrem jednego aktora. Czarodziej sceny, magnetyzuje publiczność, przekazując swą ogromną wiedzę w sposób niepozwalający słuchaczom nawet na chwilę dekoncentracji. Jego wykłady, zawsze przy pełnej sali, każdorazowo są wielkim wydarzeniem. To wielki aktor światowej rynologii w najlepszym znaczeniu tego słowa. Jego fizyczne podobieństwo do jednego z braci Marks nie może być przypadkowe.

Potem były kolejne wielkie wydarzenia. W roku 1997 Klinika ORL AM w Warszawie wspólnie z Kliniką Mayo zorganizowała trzydniowy kurs, którego tematem było praktyczne podejście do leczenia guzów głowy i szyi. I znowu polskiej społeczności laryngologicznej zaprezentowali się znakomici goście z wiodących ośrodków światowych, niektórzy po raz kolejny, jak prof. McDonald, prof. Kern, inni po raz pierwszy, jak prof. Kerry D. Olsen, dr Laurence W. Desanto, dr James A. Garrity, dr David A. Sherris, dr Brus W. Pearson. Kolejny kurs, na przełomie maja i czerwca 1999 r. dotyczył postępow w chirurgii nosa. Poza dobrze już

nam znanym prof. Kernem, gościliśmy wówczas prof. Edgara H. Huizinga z Holandii. Rok później podczas kursu, który poświęcony był rynoplastyce z dostępu zewnętrznego, gościliśmy prof. Gilberta J.N. Trenit'e z Holandii, prof. Pietro Palmę z Włoch oraz prof. D.M. Toriumiego z USA.

I wreszcie dotarliśmy do czerwca bieżącego roku. Wydaje się, że Międzynarodowa Konferencja „Postępy w Rynologii” była ukoronowaniem dotychczasowych kontaktów i naszych osiągnięć na arenie międzynarodowej.

Tematyka Konferencji była niezwykle zróżnicowana i wielowątkowa. Wiodące tematy dotyczyły chirurgii nosa, chirurgii endoskopowej, problemów onkologicznych w rynologii oraz mechanizmów zapalenia. Podsumowując można stwierdzić, że dziś już nikt nie kwestionuje znaczenia chirurgii endoskopowej w leczeniu przewlekłego zapalenia zatok. To metoda sprawdzona i powszechnie akceptowana. Dziś dyskutuje się raczej o mechanizmach przewlekłego zapalenia zatok oraz o rozszerzaniu technik endoskopowych na potrzeby chirurgii onkologicznej.

Sesje odbywały się równolegle w dwóch salach. Z uwagi na bardzo bogaty program sesje plenarne rozpoczynały się o godzinie 7.00 i trwały do godziny 19.00. Ku naszemu zdziwieniu i wielkiej radości, sesje śniadaniowe przebiegały przy niemal pełnej sali, a trzeba wiedzieć, że Sala Balowa Hotelu Sheraton jest jedną z największych w obrębie Warszawy. Świadczy to niezbicie o ogromnym zainteresowaniu uczestników i atrakcyjności tematów. Pełna sala podczas wykładu kończącego, poświęconego subtelnościom chirurgii nosa, prowadzonego przez prof. Tardy'ego utwierdziła nas w przekonaniu, że dobór wykładowców i tematów był znakomity. Trzeba jasno powiedzieć, że dość rzadko obserwuje się podczas rozmaitych sympozjów, konferencji i zjazdów na terenie Kraju tak liczną frekwencję, od wczesnych godzin porannych do późnego wieczora. Nie uszło to uwagi także naszych znakomitych Gości.

Warto zaznaczyć, że z inicjatywy organizatorów, a dzięki wsparciu trzech firm farmaceutycznych – GlaxoSmithKline, Abbott Laboratories Poland, Servier Polska – blisko połowa uczestników (140 osób) mogła wziąć udział w Konferencji, nie ponosząc żadnych kosztów. Sponsoring obejmował zarówno opłatę zjazdową, jak i czterodniowy pobyt w Hotelu Sheraton. Opłata zjaz-

dowa wynosiła zależnie od terminu zgłoszenia uczestnictwa 400 lub 700 złotych, co dla szkolącego się laryngologa nie jest kwotą małą. Wydaje się jednak, że za tę cenę otrzymali Państwo konkretny walor, choć spodziewaliśmy się głosów krytycznych. Zdziwiająca jest, że znacznie łatwiej akceptujemy wygórowane ceny samochodów i konfekcji, zwłaszcza luksusowych, i jakże chętnie podkreślamy, że wiedza powinna kosztować, a jednocześnie z takim samym zapamiętaniem krytykujemy rosnące ceny konferencji naukowych. Aby wspomóc najmłodszych kolegów, Komitet Organizacyjny wystąpił do Zarządu Oddziału Warszawskiego PTORL–ChGiS o ufundowanie 10 stypendiów. Ich przyznanie odbywało się w drodze konkursu. Piszemy o tym, bo po pierwsze, o ile nam wiadomo, jest to *novum* w środowisku laryngologicznym, po drugie wydaje się, że to dobry sposób na poszukiwanie pieniędzy tam, gdzie to możliwe, zamiast obniżania kosztów uczestnictwa tak dalece, aby mogli im podołać także najmłodszy. Mamy nadzieję, że zapoczątkowana przez nas inicjatywa stanie się swego rodzaju stałym obyczajem.

Życie jednak jest, jakie jest, dlatego też nie ominęła nas łyzka dziegciu. Słyszeliśmy np. opinię, że teczki zjazdowe były nędzne, a kuchnia mdła. W odpowiedzi na to mówimy: amatorów eleganckich wyrobów skórzanых odsyłamy do ekskluzywnych salonów „Louis Vuitton” we wszystkich stolicach europejskich (wkrótce także w Warszawie), co się zaś tyczy kuchni, to na razie mamy ambicje organizować konferencje naukowe na najwyższym światowym poziomie, gotowaniem zajmiemy się później.

Komitet Organizacyjny dokładał wszelkich starań, aby w sesjach plenarnych uczestniczyli także polscy wykładowcy. Czterokrotnie na łamach „Otolaryngologii Polskiej” publikowano komunikat zapraszający do zgłaszania swego uczestnictwa. Z przykrością zawiadamiamy, że otrzymaliśmy tylko jedno.

Po trzech dniach obrad i wytężonej pracy dotarliśmy do końca Konferencji. Jej zakończenie połączone było z uroczystym posiedzeniem Stowarzyszenia „Rynologia Polska”. Odbyło się ono w Pałacu Stanisławowskim w Łazienkach Królewskich, którego piękne wnętrza inspirowały do tego, aby ten wieczór uczynić wyjątkowym. I chyba takim był. Program wieczoru był tyleż uroczysty, co wzruszający. Po wielu latach serdecznych i owocnych kontaktów z czołowymi postaciami światowej rynologii, które nigdy nie

odmówiły dzielenia się z nami swą wybitną wiedzą nadszedł czas, aby złożyć szczególnie uroczyste podziękowanie. 7 maja 2003 r. Walne Zgromadzenie Członków Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Rynologii Polskiej podjęło uchwałę o nadaniu godności Członka Honorowego Stowarzyszenia „Rynologia Polska” postaciom najbardziej zasłużonym dla środowiska polskiego. Laureatami tej prestiżowej nagrody zostali: prof. Valerie J. Lund, prof. Eugene B. Kern, prof. Heinz Stammberger oraz prof. Grzegorz Janczewski. Wręczenie dyplomów i statuetek „Artifex Rhinologiae” (Mistrz Rynologii) odbyło się wśród prawdziwego aplauzu, a brawa długo nie milkły. Ponadto wszystkich zaproszonych wykładowców uhonorowano godnością Amicus Rhinologiae Polonicae.

Dla wielu z nas inne wydarzenie tego wieczoru było szczególnie wzruszające i najważniejsze. Wieloletni Kierownik Kliniki Otolaryngologii AM w Warszawie prof. dr hab. med. Grzegorz Janczewski pożegnał się z Zespołem Kliniki. Wśród zupełnej ciszy przemawiał do nas nasz Mistrz, Nauczyciel, Przyjaciel, Człowiek Wielkiego Formatu i Wielkiego Serca. Epigon wartości pokolenia przedwojennego, esteta, wrażliwy na każdy rodzaj piękna. Humanista. Jego wrażliwość na cierpienie chorych, ale także na problemy każdego z nas powodowała, że niejednokrotnie czerpaliśmy z krynicy Jego doświadczenia i mądrości życiowej w sprawach daleko wykraczających poza problemy zawodowe. Nigdy nas nie zawiodł. Dwadzieścia pięć lat kierowania Kliniką to okres wielu przemian społecznych i politycznych. Zawsze czuliśmy się bezpiecznie. Przez 25 lat kierowania Kliniką wykształcił całe pokolenia specjalistów, doktorów medycyny, docentów i profesorów. Jakże wielu członków zespołu zdobywało pierwsze szlify w zawodzie lekarza pod życzliwą opieką Profesora, aby u końca Jego kariery osiągnąć najwyższe szczyty w zawodzie. Ostatnie 25 lat to najlepszy okres w dziejach Kliniki. Właśnie w tym czasie stała się ona czołowym ośrodkiem klinicznym w Kraju. Intensywny rozwój onkologii, audiologii, alergologii, foniatrii, otolaryngologii i wielu innych dziedzin za czasów Profesora wykreował specjalistów, których autorytet nierzadko wykracza poza granice Polski. W ten sposób Klinika ORL stała się ośrodkiem referencyjnym dla większości placówek w Kraju. Tak też było w przypadku rynologii. Wielkie wycucie, mądrość przewidywania kierunków rozwoju i ogromna życzliwość Pana Profesora, a także liczne, pielęgnowane latami kontakty zagra-

niczne i szacunek adwersarzy dla osoby Profesora Janczewskiego doprowadziły Klinikę do miejsca, jakie obecnie zajmuje. Jeśli zatem mówimy o sukcesie Konferencji, jeśli mówimy o sukcesie polskiej rynologii, to sukces ten, jak zawsze, jest oczywiście sukcesem całego Zespołu, ale w ogromnej mierze jest on udziałem Pana Profesora Janczewskiego. Za to wszystko – za sukcesy, za serce i życzliwość, za uśmiech i żart, za pomoc i opiekę, za mądrość i rozwagę, za długie rozmowy o życiu, za najważniejsze ludzkie wartości – z całego serca Panu Profesorowi dziękujemy i obiecujemy być godnymi Pana uczniami!

Przepełnieni wzruszeniami i zadumą udaliśmy się do wnętrza Starej Pomarańczarni, gdzie przy dźwiękach barokowej muzyki odbyła się część nieoficjalna uroczystości. Była to znakomita okazja, aby nawiązać nowe lub odświeżyć stare znajomości, aby podyskutować o minionej właśnie Konferencji, o czasie przeszłym i przyszłym, o codziennych problemach, troskach i radościach. Atmosfera wieczoru była nadzwyczaj serdeczna, a panie lśniły urodą i elegancją wieczorowych kreacji. Pogoda także nam sprzyjała, gdyż wieczór był wyjątkowo ciepły i przyjemny, toteż rozmowy trwały do późnych godzin nocnych.

I tak zakończyliśmy kolejną Międzynarodową Konferencję „Postępy w Rynologii”. Zamknęliśmy ten rozdział w poczuciu dobrze spełnionego obowiązku i z nadzieją, że następny nie będzie gorszy.

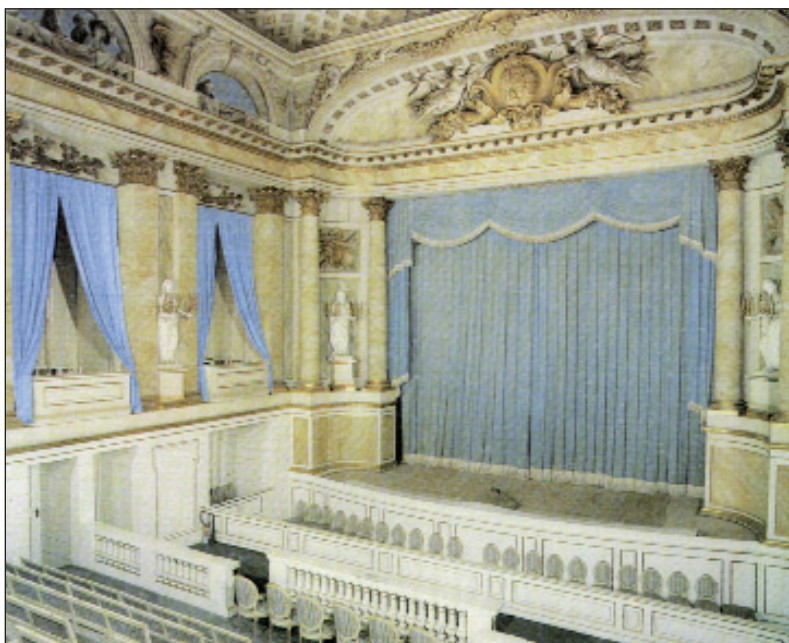
dr n. med. Katarzyna Pierchała

Warszawa, czerwiec 2003

UROCZYSTE ZEBRANIE
STOWARZYSZENIA NA RZECZ ROZWOJU RYNOLOGII
„RYNOLOGIA POLSKA”
Z OKAZJI NADANIA GODNOŚCI
ARTIFEX RHINOLOGIAE
ORAZ
AMICUS RHINOLOGIAE POLONICAE

TEATR STANISŁAWOWSKI W ŁAZIENKACH KRÓLEWSKICH
WARSZAWA, 14 CZERWCA 2003

PRZEMÓWIENIE PROF. ANTONIEGO KRZESKIEGO PODCZAS UROCZYSTOŚCI NADANIA GODNOŚCI ARTIFEX RHINOLOGIAE

Jest sobota, 14 czerwca 2003 roku. godz. 20.00. Przed godziną zakończyliśmy Międzynarodową Konferencję „Postępy w Rynologii”. Przez 3 dni, po 12 godzin słuchaliśmy wykładów z zakresu rynologii. Były one prowadzone przez najwybitniejszych ekspertów z tej dziedziny. Ocenę tej Konferencji pozostawiam Państwu. Jako Prezes Stowarzyszenia „Rynologia Polska” – współorganizatora tej Konferencji, zaprosiłem Państwa do tego niezwykłego miejsca, jakim jest Teatr Stanislawowski w Łazienkach, aby mimo zmęczenia wszystkich uczestników dokonać niezbędnej powinności. A mianowicie, powiedzieć dziękuję wszystkim aktorom tego wyjątkowego festiwalu rynologicznego – naszym gościom, wykładowcom.

Jak już Państwo wiedzą, Walne Zgromadzenie Stowarzyszenia „Rynologia Polska” nadało w dniu 7.05.2003 r. tytuł Członka Honorowego oraz godność ARTIFEX RHINOLOGIAE czterem osobom. Są nimi:

- prof. Valerie Lund,
- prof. Eugene B. Kern,
- prof. Heinz Stammberger,
- prof. Grzegorz Janczewski.

Osoby te w sposób szczególny przyczyniły się do zbliżenia rynologii polskiej do współczesności. Musimy mieć świadomość, że to co dzisiaj staje się dla nas codziennością, przed 10 laty było zupełnie nieznaną. W ciągu 10 lat z poziomu wieku XIX wkroczyliśmy w wiek XXI.

Chciałbym zaprosić na scenę Panią prof. Valerie J. Lund oraz Panów prof. Eugene B. Kerna, i prof. Grzegorza Janczewskiego. Prof. Stammberger musiał opuścić Warszawę dzisiaj rano i bardzo mnie prosił o przeproszenie Państwa za tę nieobecność.

Szanowna Pani Profesor, Szanowni Panowie Profesorowie. W imieniu Walnego Zgromadzenia Stowarzyszenia „Rynologia Polska” proszę o przyjęcie godności „Artifex Rhinologiae” naszego Stowarzyszenia oraz tych statetek i dyplomów, jako jej materialnego symbolu. Mam świadomość, że jest to tylko skromna forma podziękowania i okazania Państwu wdzięczności za to, co zrobiliście dla całej polskiej społeczności laryngologicznej. Bardzo Państwu dziękuję.

prof. dr hab. med. A. Krzeski

ARTIFEX RHINOLOGIAE

Autorem statuetki jest prof. Grzegorz Kowalski z Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie.

Prof. Valerie J. Lund

Prof. Eugene B. Kern

Prof. Grzegorz Janczewski

Acceptance Speech for Master of Rhinology

In 1540 Henry VIII granted the Royal Charter to Royal College of Surgeons of England thereby formally recognising their cessation from the physicians and with it the change of title from doctor to mister.

It was not a matter of discussion or concern what women surgeons would call themselves under these circumstances and thus when I qualified as a Fellow of the Royal College of Surgeons of England I was free to call myself Miss, Mrs, Ms or Mr.

When I obtained my higher postgraduate degree from the University of London naturally I became a Master of Surgery and as a Professor of University College London there was clearly no need for gender distinction as there was only one other woman surgeon, a Professor of Surgery in the country at that time.

Thus it is with great pleasure and honour that the title of 'Master of Rhinology' is conferred on me by the Polish Rhinologic Society in this wonderfully prestigious ceremony. It is the closest that I am likely to come to an Oscar and I deeply appreciate the honour that you have done me by this award.

Valerie J. Lund

It is humbling to think that your life's work and contributions matter beyond the honor of caring for the sick. Teaching is a special pleasure onto itself especially when it is appreciated. However, it affords a profound validation when the pedagogical fires ignite and inspire those who are entrusted to carry forward the work and ideas, which were forgotten in the crucible of experience, drawn from a dedicated life in medicine. I wish to sincerely thank you, the Polish Rhinologic Society for this most gracious and generous honor of recognition. With appreciation and respect,

Eugene B. Kern

PRZEMÓWIENIE PROF. GRZEGORZA JANCZEWSKIEGO Z OKAZJI OTRZYMANIA GODNOŚCI ARTIFEX RHINOLOGIAE

Szanowni Państwo!

W księdze wszechczasów – Biblii możemy znaleźć stwierdzenie, że „jest czas siewu i czas zbierania plonu...”. Po 25 latach kierowania Kliniką Otolaryngologii Akademii Medycznej w Warszawie czuję się dzisiaj zbierającym plony. To wspaniałe sympozjum, które zgromadziło tylu wybitnych ludzi ze światowej czołówki rynologii, mogło się odbyć tylko dzięki wierze w to, że jest sens udania się do Warszawy i spotkania z zespołem warszawskiej Kliniki i środowiskiem otolaryngologów polskich. W tym ćwierćwieczu starałem się stworzyć zespół lekarski, którego członkowie, udając się do lepiej wyposażonych klinik, pracujących w krajach zasobniejszych, krajach, którym historia oszczędziła naszych kataklizmów, nie czuli się gorzej przygotowani do pracy klinicznej i naukowej niż ich zagraniczni rówieśnicy. Zależało mi także na tym, aby ten zespół był nie tylko profesjonalny, ale również przyjazny studentom, których zapoznajemy z podstawami otolaryngologii, lekarzom, których kwalifikacje pragniemy podnieść na wyższy poziom, a nade wszystko pacjentom, którzy powierzyli nam skarb swój najdroższy: zdrowie i jakże często życie!

Dwa lata temu warszawska Klinika Otolaryngologii obchodziła 80-lecie swego istnienia. Kolejni szefowie byli specjalistami edukowanymi w przodujących w owych czasach klinikach Europy i Stanów Zjednoczonych. Ja z wielką wdzięcznością wspominam swój fellowship w Otological Research Laboratory w Henry Ford Hospital w Detroit, gdzie właśnie kończył swą działalność prof. Harold Schucknecht, będący skarbnicą wiedzy otologicznej. W czasach niełatwych dla kolejnych polskich generacji walczyłem o to, aby utrzymywać kontakty z tymi

wszystkimi, którzy stanowili dla nas „wielki świat”, a nade wszystko, aby ułatwić ten kontakt naszym młodszym Kolegom.

Dzisiaj jest okazja, aby podziękować wszystkim wspaniałym wykładowcom tej Konferencji, którzy okazali nam swą przyjaźń i szacunek, biorąc udział w tym maratonie rynologicznym. Ale nade wszystko

moim obowiązkiem jest jednak podziękowanie wszystkim moim Koleżankom i Kolegom, bez których ogromnego i serdecznego zaangażowania cała organizacja naszego spotkania byłaby niemożliwa.

W sposób szczególny pragnę podkreślić fakt, że sercem i mózgiem całego przedsięwzięcia był profesor Antoni Krzeski, którego przed 25 laty przyjmowałem do pracy w Klinice jako rezydenta.

Czas biegnie jednak nieubłaganie naprzód. Jak mawiał Lord Byron: „Daty są to stacje, na których czas zmienia swoje konie pocztowe”. I oto nadszedł czas, aby zmienić starą, wysłużoną chabetę na młodego rączego rumaka.

Moje odejście na emeryturę nie będzie – mam głęboką nadzieję – przejściem na emeryturę intelektualną. Zawsze z wielką miłością będę wracał do Kliniki, w której przepracowałem 42 z 45 lat mojej pracy zawodowej. Bardzo Wam wszystkim jeszcze raz dziękuję za wszelkie dobro okazane mi w tym czasie.

prof. dr hab. med. G. Janczewski

**LAUREAT GODNOŚCI
ARTIFEX RHINOLOGIAE
PROF. HEINZ STAMMBERGER**

PRZEMÓWIENIE PROF. WIESŁAWA GOŁĄBKA

PRZEWODNICZĄCEGO ZARZĄDU GŁÓWNEGO

POLSKIEGO TOWARZYSTWA OTORYNOLARYNGOLOGÓW – CHIRURGÓW GŁOWY I SZYI

Szanowni Państwo

Pozwólcie mi w imieniu Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Otorynolaryngologów – Chirurgów Głowy i Szyi wyrazić gorące podziękowania Panu Profesorowi Grzegorzowi Janczewskiemu za dokonania w okresie 45 lat pracy w naszej specjalności. Osiągnięcia Pana Profesora jako chirurga, naukowca i nauczyciela zasługują na najwyższe uznanie. Wyrazem tego są wyniki kolejnego rankingu Newsweeka. Jesteśmy wdzięczni za pełnione z zaangażowaniem funkcje administracyjne, ze stanowiskiem konsultanta krajowego włącznie. Mam nadzieję, że Klinika na Banacha i my wszyscy nadal będziemy mogli korzystać z doświadczenia i mądrości Pana Profesora.

Na zakończenie konferencji chciałbym bardzo podziękować Panu Profesorowi Antoniemu Krzeskiemu i współpracownikom za zorganizowanie wspaniałego spotkania rynologów z udziałem wybitnych ekspertów. Wykładowcom, zwłaszcza zagranicznym, pragnę wyrazić wdzięczność za przyjazd do Warszawy i przekazywanie nam swojej dużej wiedzy i doświadczeń.

prof. dr hab. med. W. Gołąbek

AMICUS RHINOLOGIAE POLONICAE

Walne Zgromadzenie Członków Stowarzyszenia Na Rzecz Rozwoju Rynologii „Rynologia Polska” w dniu 7 maja 2003 roku w głosowaniu jawnym jednogłośnie podjęło uchwałę w sprawie nadania godności Amicus Rhinologiae Polonicae (Przyjaciel Polskiej Rynologii) za zasługi na rzecz rynologii polskiej następującym osobom:

Dr Bernard ARNOUX (Francja)
Dr Timothy BEALE (Wlk. Brytania)
Prof. Ewa BERNATOWSKA (Polska)
Prof. Paolo CASTELNUOVO (Włochy)
Prof. Peter A.R. CLEMENT (Belgia)
Dr Meron LEVITATS (USA)
Prof. Thomas J. McDONALD (USA)
Prof. Leslie MICHAELS (Wlk. Brytania)
Dr Kerry D. OLSEN (USA)
Dr hab. Ewa OSUCH-WÓJCIKIEWICZ (Polska)
Dr John F. PALLANCH (USA)
Prof. Pietro PALMA (Włochy)
Prof. Ruby PAWANKAR (Japonia)
Prof. Gerhard RETTINGER (Niemcy)
Dr Glenis SCADDING (Wlk. Brytania)
Prof. Eberhard STENNERT (Niemcy)
Prof. Andrzej SZCZEKLIK (Polska)
Prof. M. Eugene TARDY (USA)
Prof. Edward ZAWISZA (Polska)

oraz osobom prawnym:

Abbott Laboratories Polska

GlaxoSmithKline

Servier Polska

Walne Zgromadzenie Członków
Stowarzyszenia Na Rzecz Rozwoju Rynologii
„Rynologia Polska”

Przewodniczący zebrania
dr Norbert P. Górski

AMICUS RHINOLOGIAE POLONICAE
według projektu Marka Sierpińskiego

PRZEMÓWIENIE PROF. ANTONIEGO KRZESKIEGO PODCZAS UROCZYSTOŚCI NADANIA GODNOŚCI AMICUS RHINOLOGIAE POLONICAE

Bezinteresowna życzliwość i pomoc jest cechą wielkiego formatu. Jesteśmy świadomi, iż w medycynie zdobywanie wiedzy to nie tylko nabywanie umiejętności w codziennej pracy z chorymi czy też samokształcenie. Istotną rolę odgrywa możliwość przejmowania wiedzy od bardziej doświadczonych kolegów. Relacja mistrz – uczeń nabiera szczególnego znaczenia. Szczęśliwi są ci, którzy mogli spotkać na swej drodze zawodowej mistrza cierpliwego, gotowego dzielić się swoim doświadczeniem i mądrością. W ciągu ostatnich dni środowisko polskich laryngologów miało taką możliwość. Będąc wdzięcznymi naszym nauczycielom, winni jesteśmy powiedzieć im „dziękuję”. Walne Zgromadzenie Stowarzyszenia „Rynologia Polska” przyznało wykładowcom naszej Konferencji godność „Amicus Rhinologiae Polonicae” (Przyjaciel Polskiej Rynologii). Chciałbym zaprosić tutaj następujące osoby:

- dr Bernard Arnoux
- dr Timothy Beale
- prof. Ewa Bernatowska
- dr Meron Levitats
- prof. Thomas J. McDonald

- prof. Leslie Michaels
- dr hab. Ewa Osuch-Wójcikiewicz
- dr John F. Pallanch
- prof. Pietro Palma
- prof. Ruby Pawankar
- prof. Gerhard Rettinger
- dr Glenis Scadding
- prof. M. Eugene Tardy
- prof. Edward Zawisza.

Jak Państwo zapewne wiedzą, godnością tą zostali wyróżnieni również **Panowie: dr Kerry D. Olsen, prof. Peter A.R. Clement, prof. Eberhard Stennert** oraz **prof. Andrzej Szczeklik**, którzy są dzisiaj wśród nas nieobecni.

Drodzy goście, drodzy przyjaciele, wykładowcy Międzynarodowej Konferencji „Postępy w Rynologii”. Proszę przyjąć od nas godność „Amicus Rhinologiae Polonicae” jako wyraz naszej wdzięczności za Państwa tutaj obecność, przekazaną nam wiedzę i życzliwość okazaną naszej społeczności rynologicznej. Państwa obecność teraz, tutaj w Polsce jest między innymi dowodem i przykładem integracji, jaka dokonuje się aktualnie w Unii Europejskiej. Dziękuję Państwu za poświęcony czas i trud.

Od lewej: A. Krzeski, M. Arcimowicz, S. Białek, E. Bernatowska, P. Palma, B. Arnoux, J. Pallach, E. Osuch-Wójcikiewicz, E. Zawisza, M.E. Tardy, G. Rettinger, M. Levitats, L. Michaels, R. Pawankar, G. Scadding, T. Beale, T. McDonald

Wdzięczność jest naturalną reakcją na otrzymane dobro – jest to uczucie wyjątkowe, pełne szacunku, zaufania i humanizmu. Muszę powiedzieć, iż przygotowując Konferencję spotkałem ludzi niezwykłych i życzliwych. Wielkie wsparcie uzyskałem od trzech firm farmaceutycznych. Są to:

- Servier Polska,
- Abbott Laboratories Polska,
- GlaxoSmithKline.

Dlatego też na mój wniosek Walne Zgromadzenie Stowarzyszenia „Rynologia Polska” przyznało wymienionym firmom godność „Amicus Rhinologiae Polonicae”. Chciałbym zaprosić na scenę:

- Panią **Milankę Ćirlić** – reprezentującą firmę GlaxoSmithKline,
- Pana **Philippe Etorre** – dyrektora generalnego firmy Servier Polska,
- Pana **Johna D. Scotta** – dyrektora generalnego firmy Abbott Laboratories.

Szanowna Pani, Szanowni Panowie, dzięki Państwu i Państwa współpracownikom zostały stworzone szczególne warunki dla organizacji tej Konferencji. Bardzo Pani i Panom dziękuję i proszę o przyjęcie godności „Amicus Rhinologiae Polonicae” oraz symbolu i dyplomu tego tytułu.

prof. dr hab. med. A. Krzeski

Milanka Ćirlić
marketing manager firmy GlaxoSmithKline

Philippe Etorre
dyrektor generalny firmy Servier Polska

John D. Scott
dyrektor generalny firmy Abbott Laboratories

LAUREACI GODNOŚCI AMICUS RHINOLOGIAE POLONICAE

Dr Bernard Arnoux

Dr Timothy Beale

Prof. Ewa Bernatowska

Prof. Pietro Palma

LAUREACI GODNOŚCI AMICUS RHINOLOGIAE POLONICAE

Prof. Ruby Pawankar

Dr Glenis Scadding

Prof. Thomas J. McDonald

Dr John F. Pallach

LAUREACI GODNOŚCI AMICUS RHINOLOGIAE POLONICAE

Dr hab. med. Ewa Osuch-Wójcikiewicz

Prof. Edward Zawisza

Prof. M. Eugene Tardy

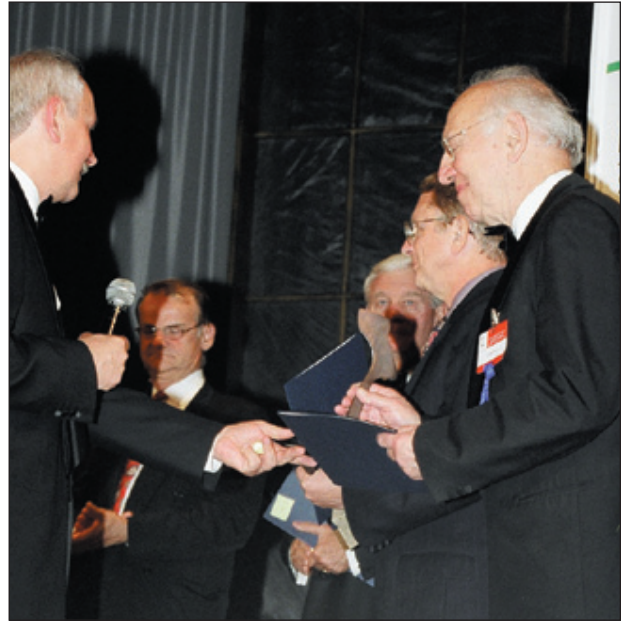
Prof. Gerhard Rettinger

LAUREACI GODNOŚCI AMICUS RHINOLOGIAE POLONICAE

Dr Meron Levitats

Prof. Leslie Michaels

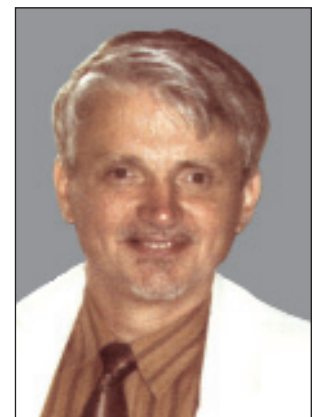
Prof. Andrzej Szczeklik

Prof. Eberhard Stennert

Dr Kerry D. Olsen

Prof. Peter A.R. Clement

PODZIĘKOWANIE DLA ZESPOŁU KLINIKI OTOLARYNGOLOGII AM w WARSZAWIE

Szanowne Koleżanki, Szanowni Koledzy, przez ostatnie dwa i pół roku pracowaliśmy nad przygotowaniem Międzynarodowej Konferencji „Postępy w Rynologii”. Była to niezwykle żmudna i ciężka praca. Robiliśmy wszystko, aby była to Konferencja na poziomie, na który godność zawodu lekarza zasługuje.

Myślę, że osiągnęliśmy swój cel, a tym samym sukces. Każdy z Was w większej lub mniejszej części przyczynił się do tego sukcesu. Pragnę Wam bardzo serdecznie podziękować. Jesteście naprawdę wspaniali i znakomici.

Dziękuję Wam za rady, krytykę i pomysły, za poświęcony czas i włożone serce w ten szalony, jak się wydawało przez ponad dwa lata, pomysł. Jeszcze raz bardzo, bardzo Wam dziękuję.

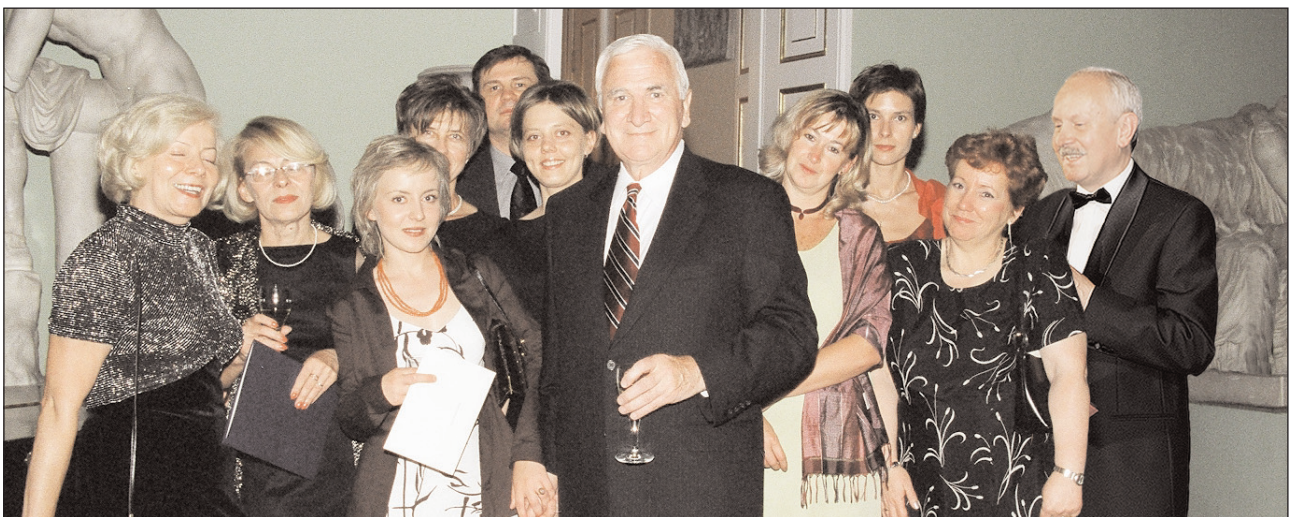
prof. dr hab. med. A. Krzeski

Dr Anna Tuszyńska oraz dr Iwona Jakubczyk – sekretarz naukowy Konferencji

Dr Paweł Dobrzyński oraz dr Irena Krzeska-Malinowska – sekretarz Komitetu Organizacyjnego

Od lewej: I. Krzeska-Malinowska, M. Sawicka, B. Krzeska, E. Osuch-Wójcikiewicz, A. Bruzgielewicz, O. Korolkowa, prof. Th. McDonald, J. Wierzchowska, M. Hamera-Stynarska, W. Kaczyńska, prof. A. Krzeski

Występ grupy
„Mo Cart”
uświetnił
uroczystość

**... a kolacja odbyła się w Galerii Rzeźby
w Starej Pomarańczarni**

OPINIE O KONFERENCJI

Dear Prof. Krzeski,

thank you very much for your kind hospitality and support during my stay at your excellent meeting in Warsaw. I have heard outstanding critique on the Symposium and would like to congratulate you and your team for all your efforts! Unfortunately, it was not possible for me to remain until Saturday evening – I am sure, that the Gala Dinner was outstanding event as well!

Thank you and Prof. Janczewski for your long lasting work in Rhinology – you have truly connected Poland to the rest of the world and, I dare to say, to the leading edge in several areas already.

Please forward my best regards to Prof. Janczewski and I look forward to cooperating with you in the future!

With best personal regards!

Yours sincerely

18.06.2003

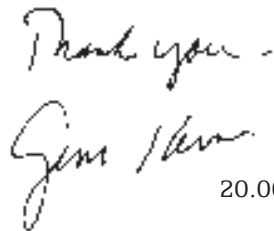
H. Stammberger, M.D., Hon. FRCS (Ed.)

Professor and Chair
Department of General ENT
Head and Neck Surgery
University Hospital, Graz, Austria

My dear Antoni,

Thank You so much for the honor and the beautiful gift. I shall always remember this meeting and with great joy and pride. I'm happy to say that we are friends. Congratulations on a very successful meeting. It was a delight to meet Your family and Your staff. The entire experience was a privilege for me!

All good wishes, Your friend

20.06.2003

Prof. Eugene B. Kern
Mayo Medical School
Rochester, MN, USA

Prof. A. Krzeski

Szanowny Panie Profesorze,

W imieniu osób uczestniczących w zjeździe rynologicznym, jak i moim własnym, gratuluję tak dobrej i sprawnej organizacji zjazdu. Obecność prelegentów z „najwyższej półki” była wspaniałą uczcą naukową.

Jeszcze raz serdecznie gratuluję.

Z poważaniem

16.06.2003

prof. dr hab. med. Witold Szyfter

Kierownik Katedry i Kliniki Otolaryngologii
Akademii Medycznej w Poznaniu
Konsultant Krajowy ds. Otorynolaryngologii

Prof. A. Krzeski

Szanowny Panie Profesorze,

Chciałabym złożyć na ręce Pana Profesora wyrazy podziękowania za nadane mi przez Walne Zgromadzenie Członków Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Rynologii tytułu Przyjaciela Rynologii Polskiej – obiecuję nim być, aktywnie współdziałając w zakresie diagnostyki i leczenia chorych pacjentów.

Jednocześnie chciałabym serdecznie podziękować prof. dr. hab. Grzegorzowi Janczewskiemu i Panu Profesorowi za zorganizowanie niezapomnianego zjazdu „Postępy w Rynologii”, które na długo pozostaną w pamięci zarówno polskich, jak i zagranicznych wykładawców i uczestników zjazdu.

Z wyrazami szacunku

23.06.2003

prof. dr hab. med. Ewa Bernatowska

Kierownik Kliniki Immunologii
Instytut „Pomnik – Centrum Zdrowia Dziecka”

OPINIE O KONFERENCJI

Dear Antoni

May I express to you my profound thanks for the many courtesies shown my wife and myself during the 5 days of your course in Warsaw. Not only was the meeting splendid, but the activities surrounding it educational and most pleasant. I particularly enjoyed getting to know your colleagues and departmental associates – I hope to replay those courtesies in the future.

I will look forward to a return visit to Warsaw, and hopefully to your department as well.

With every good personal wish,

22.06.2003

Prof. M. Eugene Tardy

University of Illinois School of Medicine
Chicago, Illinois, USA

Dear Antoni:

coming back home, I miss the wonderful atmosphere you were able to create in Warsaw. I take my hat off to you for successfully organizing a most up-to-date, enjoyable and stimulating conference in rhinology. I am sure the future holds great promise for you in Poland, and you can count on me for whatever you may need. I enjoyed so much the evenings spent with you and my old and new friends and colleagues. We all share your love of our specialty. My gratitude to you and the Polish Rhinologic Society for your kind hospitality and the honour bestowed upon me.

Fondly

17.06.2003

Prof. Pietro Palma

Clinical Professor, ENT Dept., University of Padova
Consultant, ENT Dept., University of Insubria, Varese,
Italy, General Secretary of EAFPS

Prof. A. Krzeski

Wielce Szanowny Panie Profesorze!

Z dużą przyjemnością na ręce Pana Profesora składam Panu i całemu Komitetowi Organizacyjnemu serdeczne gratulacje i słowa uznania za doskonałą organizację, bardzo wysoki poziom naukowy oraz niezwykle interesujący program Międzynarodowej Konferencji pt. „Postępy w Rynologii”.

Miejsce, w którym ona się odbyła, komfortowe warunki stworzone uczestnikom oraz wspaniała atmosfera na pewno na długo pozostaną w pamięci. Światowy zasięg oraz uczestnictwo tak wielu naukowców zainteresowanych rynologią świadczy o skali problemów, które stoją przed tą dziedziną medycyny.

Mam świadomość że Pan jako Przewodniczący i Zespół, którym Pan kierował, dokonaliście wielkiego przełomu w polskiej rynologii.

Życzę Panu Profesorowi wielu dalszych sukcesów, radości w pracy zawodowej i życiu osobistym.

Z wyrazami szacunku i poważania

17.06.2003

prof. dr hab. med. Maciej Gryczyński

Uniwersytet Medyczny w Łodzi
Katedra Otolaryngologii
Kliniki Laryngologii

Prof. A. Krzeski

Szanowny Panie Profesorze,

Moje wielkie gratulacje z powodu zorganizowania na najwyższym poziomie merytorycznym i organizacyjnym Międzynarodowej Konferencji Rynologicznej. Mogliśmy w Polsce wysłuchać wykładów z prześwietałymi prezentacjami filmowymi znakomitych staw rynologicznych z całego świata.

Oczekujemy na dalsze, obiecanie zresztą, konferencje.

Z wyrazami wielkiego uznania i pozdrowieniami.

23.06.2003

prof. dr hab. med. Lucyna Pośpiech

Kierownik Katedry i Kliniki Otolaryngologii
Akademii Medycznej we Wrocławiu

OPINIE O KONFERENCJI

Dear Professor Krzeski

Thank You so much for inviting me to the "Progress in Rhinology" Congress in Warsaw. I was delighted to be there amongst so many enthusiastic Otorhinolaryngologists. Your organisation was superb and I know that all the visitors felt very well looked after. The social programme was delightful and interesting especially Mo Cart, who were wonderfully talented musicians and mimes and gave us the most memorable and delightful performance. I hope to meet you again before long. Yours sincerely.

20.06.2003

Dr. Glenis Scadding

Royal National Throat Nose and Ear Hospital
Gray's Inn Road, London, Great Britain

Dear Professor Krzeski,

I am very happy to hear that the Conference was a great success. It was the certainly pleasantest and best organized conference that I have ever attended and it is clear that a major power of the success was due to your amazingly careful organization. I am deeply grateful to you allowing me the privilege of attending.

I hope to meet you again at a Conference in the future.

With kind regards. Yours sincerely.

8.07.2003

Prof. Leslie Michaels

Department of Histopathology UCL Medical School
London, Great Britain

Dear Anthony,

I have still fresh memories on our stay in Warsaw, where my wife and me enjoyed both the excellent scientific and also the impressive social part of the International Conference in Rhinology, your department and you personally organized from 12–15/06/2003.

I want to congratulate you and your staff again and to express also my thanks for your friendship and the warm hospitality you all have offered to us.

Warmest regards and looking forward to meeting in the future.

16.06.2003

Dr. Anthony G. Papavassiliou

President of the Hellenic Rhinologic Society (Greece)

Prof. A. Krzeski

Wielce Szanowny Panie Profesorze

Proszę przyjąć słowa naszego uznania, serdeczne podziękowania i wielkie gratulacje za tak wspaniałe i profesjonalne zorganizowanie Międzynarodowej Konferencji „Postępy w Rynologii”.

Dziękujemy też wszystkim Koleżankom i Kolegom z Komitetu Organizacyjnego za miłe przyjęcie, za ich pożyteczną pracę, wielki zapał i zdolności twórcze. Urzekła nas dyscyplina organizatorska, wysoki poziom wygłaszanych referatów, w końcu życzliwe przyjęcie i przyjazny klimat.

Łączymy przyjacielskie pozdrowienia i życzymy dalszych satysfakcji zawodowych.

16.06.2003

prof. dr hab. n. med. Czesława Tarnowska

Kierownik Katedry i Kliniki Otolaryngologii
i Onkologii Laryngologicznej
Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie

Dear Professor A. Krzeski

Thank you for your invitation to present a lecture at the International Conference "Progress in rhinology" that you have excellently organized. It was an honour to have a presentation under the moderation of an expert like Professor A. Szczeklik. The meeting was very interesting by the subjects, which were totally new for me, and by the quality of the speakers.

Thank you also for the "Amicus Distinction from the Polish Rhinology Society", it was a great honour for me, as a scientist, to receive this distinction from a clinical Society.

Moreover, social events and the program for the accompanying persons were very interesting, pleasant and useful for informal discussions.

Thank you again for the pleasant meeting and your hospitality. Best regards.

23.06.2003

Bernard Arnoux

Institut National
de la Santé et de la Recherche Médicale
Montpellier (France)

W imieniu uczestników,
wykładowców oraz Komitetu Organizacyjnego
pragnę serdecznie podziękować niżej wymienionym firmom
za zrozumienie celowości zorganizowania Międzynarodowej Konferencji
„Postępy w Rynologii”
oraz za udzielone wsparcie finansowe.

BEAUFOUR IPSEN INTERNATIONAL

SHAR-POL

Polska Sp. z o.o.

WARSZAWSKIE ZAKŁADY FARMACEUTYCZNE POLFA

PKO BANK POLSKI
SPÓŁKA AKCYJNA

Prof. dr hab. med. Antoni Krzeski
Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego
Międzynarodowej Konferencji
„Postępy w Rynologii”